

WOORD VOORAF

In dit herfstnummer van Reflectie is een oogst van artikelen opgenomen, ook van VKK-bodem. De redactie vindt het een heel mooie oogst, en misschien vindt u, lezer, het ook een (ver)rijke(ende) oogst.

Onze nieuwe VKK-priester Nora Noya heeft, aan de hand van enkele open vragen van de zijde van de redactie, willen schrijven over haar priesterwijding. De toon van haar artikel wordt met de titel meteen al mooi gezet: *Meezingen met de hemelse liturgie*.

Wij besteden in deze Reflectie graag ook aandacht aan het 25-jarig jubileum als organist van Ewout de Haan. Hij begon al heel jong met orgel spelen en hij doet dat, gelukkig voor de VKK, nog steeds met grote inzet en toewijding.

Het verslag van het middagprogramma van de Landdag is op zich al bijna een kweekvijver van verdiepingsmogelijkheden en inspiratie. Een van de onderwerpen wordt nader uitgelicht in het artikel *De Rozenkrans*, mogelijk voor sommige lezers een uiterst controversieel onderwerp voor in Reflectie, en mogelijk voor andere lezers juist heel interessant om nader mee kennis te maken.

Een kennismaking, die een liefde wordt en tot een zielsvereniging, zelfs over de grens van de dood heen, leidt wordt beschreven in *De witte vogel* en uitgelicht in het artikel *De perimortale ervaring*. De schrijfster, Icky van Zanten, beschrijft haar eigen proces van ontdekken, ontmoeten, verbinden, meer ontdekken, samen optrekken ... Niet alleen vertelt ze over, ze schildert ook letterlijk, verf op doek, momentopnames of cruciale stappen in het proces. En het bijzonder mooie is dat veel van haar schilderijen in het boek zijn afgedrukt. Ondanks een taaheid die ca. de eerste tweehonderd pagina's van de lezer gevraagd wordt (niet een eenduidige vertelstijl, abrupte overgangen tussen diverse vertelperspectieven, een wat 'rommelige' tijdlijn, ed.) wordt die taaheid wel beloond! Eenmaal 'in' het verhaal gekomen, waar de kracht van het vertellen de lezer werkelijk wezenlijk gaat boeien, blijken haar schilderijen haar verhaal verder uit te diepen, te omlijsten en te illustreren; het wordt een boeiende symfonie van beeld en taal om deel aan te hebben. Het is dan ook bijzonder fijn dat de uitgever ons digitale weergaven van diverse schilderijen ter beschikking heeft gesteld. Onze dank hiervoor! U vindt de afbeeldingen verspreid door dit nummer.

Woorden en taal, een vleugje zon en een tasten door de wind, beeld en klank; allemaal omhullen ze ons en beroeren ze ons. Soms reageren we scherp, onze eerste impuls is een expansie. Soms worden we stil: 'Wat is dit?' En pas daarna ontstaat een reactie, een 'in beweging komen'.

En soms is er al bij een eerste indruk een glimlach, meteen, een innerlijke 'big smile', een 'yes!', waarna alleen gewoon 'in de ervaring blijven' aanwezig hoeft te zijn.

Misschien bijna net zo als Antonio da Corregio de *Ten Hemelopneming van Maria* schilderde.

(Misschien slaat u even terug naar de afbeelding op de voorkant ...) Hieronder staat een detail van een verder doordringen in wat op de omslag bijna een geboortekanaal naar de hemel lijkt, de steunbalken, de constructies die zichtbaar zijn rondom de schildering in het midden, waarin de beelden zelf alleen maar opstijgen en zich van ons oog verwijderen. Hoe diep en ver kijken we hier?

En hier, in het detail van de schildering, wordt Maria gedragen, verwelkomd en opgestuwd omhoog, omhuld en omvat door wanden gevormd door allemaal en alleen maar mensen. Hand voor hand omhoog. Iedereen draagt Maria.

Icky van Zanten schildert voornamelijk non-figuratief, Corregio, zoals velen met hem, figuratief. In de weerklink van de toeschouwer kan zelfs het verschil in deze vorm teniet worden gedaan en verdwijnen, omdat de weerklink zelfstandig tussen schepper van de kunst en de beschouwer van de kunst komt in te staan. En zo'n weerklink 'werkt', heeft een werking, omdat de inhoud de schijnbare tegenstelling met de vorm overschrijdt.

Er is natuurlijk wel een (schijnbare) tegenstelling tussen 'vorm en 'inhoud', maar uiteindelijk 'telt' alleen de inhoud, want de inhoud woont slechts in de vorm.

Hopelijk biedt dit nummer van Reflectie u voeding naar vorm en inhoud, maar vooral naar inhoud.

Veel leesplezier!

En dat de moderne mens op internet graag 'meteen' 'gisteren' en vorm en inhoud en meteen honderd procent duidelijkheid wil, mag bekend zijn. Persoonlijk ontmoette deze eindredacteur ('- trice'?! , vermoedelijk wel, dus...) in haar 'on-line' leven net te vaak naar haar smaak een schroom in nadering bij de ander t.a.v. man? vrouw? 'Paul?' om dat te laten voortduren (helder communiceren is soms al moeilijk genoeg, nietwaar, en dan doen we er zelfs nog ons best voor!). Dus nu ondertekent de eindredacteur dit Woord Vooraf met 'Paula-Willemijn'.

En voor diegenen die gewoon gewend waren aan 'Paul', in een gesprek, in een terzijde, kunnen dat, wat mij betreft, gewoon blijven zeggen!

Want dat is ook goed.

Paula-Willemijn van Rooijen
eindredacteur

*

Laat de lach van kinderen blijven schallen

Column Aat-Lambèrt de Kwant

Soms ga je je bij zoveel zinloos geweld in de wereld schuldig voelen tijdens het genieten van de gewone, mooie, dagelijkse dingen. Ik genieten? Terwijl elders in de wereld..... Ook van de schaterende lach van kinderen? Jazeker!

Blijven genieten van al het moois dat het leven biedt en niet meegaan met die negatieve, demonische spiraal die de wereld lijkt te beheersen.

Want al die miljoenen in de wereld die lijden onder het geweld zijn gebaat bij onze positiviteit en wij kunnen hen vanuit die instelling ook daadwerkelijk hulp bieden, zoals dat al gebeurt. Ook ons gebed en wereldwijde meditatie kan een wezenlijke bijdrage leveren, maar daar is niet iedereen het mee eens. Onlangs noemde iemand op Facebook die insteek 'gelul'. "Lekker mediteren terwijl overal ter wereld mensen om zeep worden geholpen? Laten we daadwerkelijk helpen in plaats van te navel staren. En wat heeft gebed en meditatie de wereld trouwens gebracht? Heeft niet bepaald geholpen?" vraagt betrokkene zich af.

En een andere uitspraak op Facebook: "Ik heb helaas enkele van de filmpjes gezien die victorieus door de moordenaars op internet worden gezet. Ik zal ze hier niet linken, het is té erg en wie de realiteit wenst te zien en aankan vindt ze zelf wel. Maar wie ze heeft gezien en invoelt wat de slachtoffers is overkomen – en dagelijks nieuwe slachtoffers overkomt – zal er niet aan ontkomen al het geblaat over spiralen, kunnen kiezen, kracht van meditatie, etc als gelul en tijdverlies overboord te zetten. Het moet nú stoppen en dat kan alleen met zwaar geweld. En helaas wordt dat nog niet toegepast vanwege de vele politieke afwegingen. Waardoor de levens van moordende extremisten zwaarder lijken te wegen dan die van de kinderen, vrouwen en mannen die ze afmaken omdat die niet hun godsdienst aanhangen."

Men vervolgt: "Ik raak ervan overtuigd dat Het Kwaad bestaat en zich door de geschiedenis heen steeds weer een vehikel verschaft. Recent: nazi's, sovjets, Mao, PolPot en nu de islam. Eeuwenlang is gebeden en gemediteerd en dit heeft Het Kwaad niet gestopt, eerder is zijn ellendige oogst steeds groter geworden. Liefde en goedheid brengen er geen einde aan. Op korte termijn kan het alleen worden gestopt door het kwaad van geweld. Dit steunen en onder de aandacht brengen helpt meer. Op lange termijn zijn 'kennis' en 'inzicht' sleutelwoorden. Wie kennis heeft en begrijpt dat de wereld anders in elkaar steekt dan kennisloze mensen lang geleden verzonnen en tot geloof maakten zal op basis daarvan niet gaan moorden. Kennis haakt Het Kwaad pootje."

Of ook: "Mediteren en wegstijgen houden misdadige geloofswaanzinnigen niet tegen. Op korte termijn, om onschuldige levens te redden, is helaas alleen keihard tegengeweld daartoe in staat. Daarnaast zou eindelijk serieus moeten worden gezocht (door de VN) naar instrumenten waarmee onmenselijkheid effectief wordt voorkomen."

Aantrekken hemelse krachten

Ik snap de dilemma's van de schrijvers van deze uitingen op Facebook; soms moet er worden ingegrepen zoals in WO II, maar ik ben ervan overtuigd dat het gebed van velen (en wel-

licht ook meditatie) ertoe heeft geleid dat we nu in vrijheid leven. Meditatie afdoen als gelul is niet bepaald respectvol tegenover al diegenen die vooral in deze tijd, zowel persoonlijk als in groepen wereldwijd, mediteren. Er is zoiets als afstemmen op vrede, op een onzichtbare wereld.

"Daarom," zegt Omraam Mikhael Aïvanhov, "moeten we iedere keer als wij samenkomen, aanwezig zijn met het verlangen om hemelse krachten aan te trekken voor de verwezenlijking van het Koninkrijk van God."⁽¹⁾

En is dit niet waar het in onze VKK-vieringen wekelijks om gaat? En dit helpt m.i. meer dan massale demonstraties.

Niet dat ik daartegen ben, maar het hart van al die velen moet ook vrede zijn. Velen schrijven over vrede, vergaderen over vrede, doen mee aan demonstraties voor vrede, maar voeden intussen de oorlog in zichzelf, omdat zij voortdurend in een innerlijke strijd zijn gewikkeld. Wat voor vrede wil zij dan?

Moet je niet eerst vrede sluiten met jezelf, in je handelingen, gevoelens en gedachten? Ook Osho zit op die lijn: "Jouw protesten, jouw pacifisme, jouw gevecht tegen oorlog(aan)stokers is toch deel van oorlog; je bent geen mens van vrede. En je kunt het zien als deze mensen protesteren – hun boosheid, hun geweld is zo duidelijk dat men zich afvraagt waarom deze mensen tegen oorlog demonstreren. (...) Ze dragen net zo veel geweld bij aan de atmosfeer als iedere ander. Ze kunnen misschien over liefde spreken, maar ze zeggen ook dat je voor liefde moet vechten."

Krishnamurti's uitspraak dat "Jij bent de wereld" benadrukt eenvoudig het feit dat ieder individu waar hij ook is, wat hij ook is, de verantwoordelijkheid moet accepteren van het creëren van deze wereld die rondom ons bestaat.

Als ze krankzinnig is, heb jij op je eigen wijze bijgedragen aan die krankzinnigheid. Als ze ziek is, ben jij ook een deelgenoot aan het ziek maken. (...) Wie gaat het veranderen? Iedereen denkt dat iemand anders er verantwoordelijk voor is."

Kruistochten

Veel van de conflicten op dit moment zijn terug te voeren op een oorlog tussen religies. Hoe weerzinwekkend en afschuwelijk de slachtingen van Is(is) ook zijn, ook het christendom kent een geschiedenis van geweld en vernietiging. Denk in dit verband aan de kruistochten; in 1209 werd de stad Béziers door een leger kruisvaarders aangevallen. Bewoners – katharen en christenen – werden massaal afgeslacht onder het motto: 'Dood allen. God kent de zijnen!' En zo zijn er wel meer voorbeelden te noemen en nog steeds staan religies onverzoenlijk tegenover elkaar en zijn er christenen die vervuld zijn van haat naar moslim en *vice versa*.

Zo zijn er in Amerika nogal wat (rijke) conservatieve christenen zijn die aangesloten zijn bij de 'neoconservatieve beweging', die het zionistische streven van de staat Israël financieel en godsdienstig steunt. Deze 'christenen' geloven zelfs in een versnelling van de apocalyptische wereldgeschiedenis als de dramatische en rampzalige gebeurtenissen uit het laatste boek in de Bijbel, de Openbaring van Johannes of de Apocalyps, een beetje gestimuleerd worden. Ook een aantal

orthodoxe moslims gelooft vanuit de Koran dat de 'eindtijd' versneld kan worden. Zelfvervullende profetie?

'In naam van de democratie' heeft Amerika reeds menig land vernietigd of 'naar het stenen tijdperk' gebombardeerd. Zij die dit naar voren brengen, worden maar al te snel als mogelijke 'vijanden van Amerika' gezien. Velen beseffen echter niet dat juist vrijheidslievende en waarheidslievende critici hun kritiek geven om temeloos lijden in de wereld te voorkomen, ook in Amerika ⁽²⁾.

Tja, een krankzinnige wereld, waarin een Turkse vice-premier vrouwen willen verbieden in het openbaar te lachen omdat dit onrein zou zijn.

Achter dit alles schuilen anonieme, onzichtbare machten achter de macht die gebaat zijn bij zoveel mogelijk angst, chaos en wantrouwen van mensen tegen mensen. Machten die juist willen dat mensen niet meer *durven* te genieten van de mooie dingen in het leven.

Als doldriesten met oorlog, vergelding en vernietiging dreigen, slagschepen van grote landen massaal optrekken, kernwapens op scherp staan, de waanzin het wint van de rede, liefde plaats lijkt te maken voor haat, waanzin en machtsmanipulatie regeert, ga dan niet mee in angst, blijf bij de vrede in je hart, want dat is een onverwoestbare plek waar de machthebbers van deze wereld niet bij kunnen komen. Leef vrede, blijf in vrede en vele miljoenen met jou zullen sterker zijn dan de haat en waanzin.

Laat de lach van kinderen schallen en geniet ervan, in de wetenschap dat strenge mannen met zwarte baarden die lach willen doen verstommen en ook de helende kracht van muziek ongedaan willen maken. Laat de aanroeping van engelen in onze liturgie blijven klinken, in stille dankbaarheid dat we dit nog in vrijheid kunnen doen

Jodenhaat ...

Moslimhaat ...

Russenhaat ...

In wezen komt dit alles neer op: zelfhaat!

Spiritualiteit daarentegen, heeft vooral te maken met Liefde voor jezelf en Liefde voor de ander.

De ander, dat ben jezelf.

(1) Omraam Mikhael Aïvanhov. *In naam van de duif: innerlijke vrede, wereldvrede*. Prosveta, 1989.

(2) Marcel Messing. Nieuwsbrief 2012 (op internet: 'www.wordenwijwakker.org').

Aat-Lambert de Kwant is o.a. freelance muziek- en religie-journalist en was programmamaker bij OHM. (Organisatie Hindoe-Media (www.ohmnet.nl))

Reacties: adekwant@upcmail.nl
072-5119619

* * *
*

Boeken (I)

Aat-Lambert de Kwant

**Wim Jurg: De lange zevende eeuw
Of hoe het christendom en islam de macht verdeelden - Damon 2014**

Het christendom was aan het eind van de vierde eeuw de staatsgodsdienst van het Romeinse rijk geworden. De andere godsdiensten waren verboden, met alleen nog een gedoogstatus voor de Joodse godsdienst. Het christendom bleef de heersende godsdienst rond de Middellandse Zee ook toen later de westelijke helft van het Romeinse rijk verbrokkelde, tot in de zevende eeuw volken met een andere godsdienst aan de kusten verschenen. De Perzen werden nog verslagen, de Arabieren niet.

De lange zevende eeuw, of hoe christendom en islam de macht verdeelden laat zien hoe het christelijke gemeenebest rond de Middellandse Zee, ontstaan in de vierde eeuw, uiteenviel tussen 600 en 750. In 600 leek het christendom nog overal onbedreigd en voor altijd de staatsgodsdienst, maar in 750 was de zee verdeeld tussen christendom en islam, bijna zoals die tegenwoordig is verdeeld. Staat en godsdienst bleven met elkaar vervlochten, maar naast de christelijke staten in het noorden was nu in het zuiden de islam de staatsgodsdienst. In het noordwesten van het oude Romeinse rijk begonnen de mensen hun deel van de wereld al voorzichtig 'Europa' te noemen.

Het boek vertelt een verhaal van oorlog, conflict en strijdgewoel in het westen. Maar ook van invloedrijke figuren. Zo krijgt bijvoorbeeld Gregorius (de Grote) ruime aandacht. Van hem weten we vrij veel, al was het maar door zijn vele bewaarde geschriften. Als prefect van Rome (AD 573) en paus (AD 590) breidde hij de macht van de paus en de bisschoppen uit en creëerde hij een theoretische basis voor de leiding van de kerk, waardoor het openbare leven op die manier nog meer in pauselijke handen terecht kwam.

In zijn boek gaat het Wim Jurg om de verhouding tussen staat en godsdienst. Hij wil niet zozeer vertellen hoe de godsdiensten, christendom en islam, ontstonden, maar hoe ze politiek bescherming en macht kregen, of behielden, of verloren, met alle gevolgen van dien voor zowel staat als godsdienst. Van al de theologische debatten schetst hij niet zozeer alle finesses, dan wel de hoofdlijnen, waarmee hij niet wil zeggen dat die theologische finesses er niet toe deden, want sommige die vandaag de dag onbegrijpelijk lijken, hadden in die tijd enorme politieke betekenis.

Al met al een heel boeiend boek dat me tot in de kleine uurtjes bezig hield. Jurg is een geboren verteller! Hij is historicus, die naast zijn werk als directeur in de kunsten (theater, film, letteren), enkele historische romans schreef die spelen aan het eind van de late oudheid.

Hein van Dongen: Bergson, Boom 2014 (aankondiging)

Lange tijd vrijwel vergeten maakte Henri Bergsons werk de laatste jaren een ware renaissance door. In het voorjaar van 2014 verscheen bij Uitgeverij Boom de eerste Nederlandse vertaling van Bergsons meesterwerk *Tijd en vrije wil*. Zijn gedachten over tijd, leven en meervoudigheid spreken steeds meer mensen aan. Filosoof Hein van Dongen, kenner van zijn werk, maakt de lezer in een toegankelijke introductie bekend met de belangrijkste ideeën van deze Franse grootheide.

Bergson: Tijd en vrije wil. Boom 2014 (aankondiging)

Nu alles door de internettechnologie steeds maar sneller gaat, duikt steeds vaker de naam van de Franse filosoof Henri Bergson (1859-1941) op, de schrijver van het boek over de heel andere tijd die wij in ons hebben.

In dit traktaat ontwikkelt de meesterlijke stilist Bergson een theorie van de geleefde tijd. Tegenover de tijd van de klok stelt Bergson de ervaring van de tijd als proces, als 'duur'. *Tijd en vrije wil* is een van de filosofische hoofdwerken van Henri Bergson en verscheen in 1889. Bergson is een van de invloedrijkste filosofen van de twintigste eeuw. Het werk van Marcel Proust, Gilles Deleuze en, in Nederland, Joke Hermen is ondenkbaar zonder deze grote denker. Henri Bergson was hoogleraar aan het Collège de France en lid van de Académie Française. In 1927 ontving hij de Nobelprijs voor de literatuur ||

Meezingen met de hemelse liturgie

Pr. Nora Noya

Van godsdienstfilosoof Daniel van Egmond heb ik, gaandeweg mijn ontwikkeling, vele inspirerende lezingen bijgewoond. Ik ben hem zeer dankbaar voor alle kennis en inzichten die hij daarmee heeft weten over te dragen. Ze hebben mij tot een bewuster levend mens gevormd. Daniel vertelde ooit iets dat me heel erg is bijgebleven, ik weet de precieze bewoordingen niet meer. In ieder geval komt het erop neer dat: "De engelen rondom Gods troon voortdurend in contemplatie zijn en in een onophoudelijke Lofzang naar de Heilige roepen: Heilig, Heilig, Heilig.....(Sanctus)" (Jesaja 6.3). En dat "als er (hier op aarde) een dienst wordt opgedragen onverschillig in welke kerk, tempel, synagoge, moskee en ongeacht welk moment we dan eigenlijk invallen in de eeuwigdurende hemelse liturgie". Dat vind ik een prachtig beeld.

Voor mijn gevoel sta ik nu, gewijd als priester, aan het begin van een nieuwe ontdekkingsreis; als ware het onder een vergrootglas, gevormd door waarheid, schoonheid & goedheid, worden mijn eigen handelingen, gedachten, mijn reacties uitgegroot zichtbaar. Je bent dezelfde en toch ook weer niet. Het is ook of met name op die plek dat ik tot het besef kwam dat ik ook geconfronteerd wordt met mijn mens-zijn, als een voortdurend reikend verlangen. Ook het onderscheid van waarheid en onwaarheid, tussen dat wat waar, echt, is en onecht, het onderscheid tussen wezenlijk en niet wezenlijk. Wat ik mij nog beter bewust ben geworden is dat ik in de mens die tegenover mij zit het gelaat van God probeer te zien. Dat ik in het alledaagse het heilige zoek. De ene keer lukt dat beter dan de andere keer. Ik denk dat dit met Overgave te maken heeft.

*"To see a World in a grain of sand
And a Heaven in a wild flower
Hold Infinity in the palm of your hand
And Eternity in an hour"*
(William Blake)

Eerder in de tijd

Zo'n 25 Jaar geleden kwam ik voor het eerst in de Deurlostraat onze Amsterdamse Vrij-Katholieke Kerk binnen. Een tijd daarvoor had ik Liesbeth Albers tijdens een cursus bij spiritueel centrum *De Kosmos* ontmoet. Zij was mijn lijntje naar de Amsterdamse kerk gewijd aan St. Gabriël.

Mijn eerste indruk was er een van sereniteit, gewekt door de hoge brandende kaarsen op de houten ombouw van het rechthoekige marmeren hoofdaltaar en ook op de zijaltaren met de mozaïeken van Maria en Gabriël.

Op de een of andere manier bracht het moment dat ik de kerkzaal binnenkwam bij mij een gevoel van herkenning, van iets van 'thuis', naar boven.

Piring natzar

Vroeger hadden we net als elk Moluks gezin in Nederland een altaar, een heilige plaats. Ze werd gevormd door een ronde schaal, een *piring natzar* (offerbord). Dat was het centrum thuis, de plek waar gebeden werd, waar dankzegging en lofprijzing plaatsvond. Zoals in de Molukken, in Zuidoost Azië, elk dorp een centrum, een sacrale, gewijde plek bezat: de *batu pemali*, de offersteen. De batu pemali symboliseerde de verbondenheid met de plaats van oorsprong, met de heilige berg, onze kosmische oorsprong. Zo was de piring natzar hier bij Molukse gezinnen in Nederland de heilige plek in huis, een gebedsplaats, een plaats van verbinding. Daaromheen werd elke zondag gebeden zowel voor als na de Molukse kerk-

dienst. Om de dienst bij te wonen moesten we naar een ander kamp in dezelfde woonplaats. Ook wij woonden toen in een kamp. Nadat Molukse militairen met hun gezinnen vanuit Indonesië naar Nederland kwamen werd men immers tijdelijk gehuisvest. Toen leefde nog sterk, bij zowel 'Hollanders' als Molukkers, de overtuiging dat men terug zou gaan naar de Molukken. De tijdelijke huisvesting was vaak in de vorm van kampen.

Het kamp waar wij naar toe liepen voor de Molukse kerkdienst bestond uit houten barakken, anders dan de plek waar wij woonden, een voormalige kazerne. Gezamenlijk met vele gezinnen liepen we daar naar toe. Een wandeltocht van 20 minuten.

Rondom de piring natzar werd gebeden bij alle belangrijke gebeurtenissen als dood, geboorte, ziekte en huwelijk, de grote feestdagen, de afsluiting en opening van het nieuwe jaar.

Toen verhuisde wij vanuit het kamp met de vele Molukse gezinnen naar een dorp in Noord Holland en onze familie kwam terecht in een eengezinswoning. Er was geen Molukse kerk en er waren geen Molukse gezinnen. Dus gingen we naar de Nederlands Hervormde Kerk. Daar heb ik belijdenis gedaan. Een levende ervaring uit die tijd is mij niet echt bijgebleven. Vanuit mijn Molukse achtergrond was ik bekend met het bestaan van onzichtbare werelden. Ik verlangde en zocht naar verbinding van werelden.

St. Gabriel

Ik was er naar op zoek om mijn religieuze gevoelens binnen een gemeenschap te beleven. Toen ik in de St. Gabrielkerk mijn eerste H. Mis bijwoonde wist ik voor mijzelf dat ik mij hier zou kunnen (ver)binden. Binnen een paar weken schoof ik van de achterste bank naar de tweede bank vooraan nabij het Gabriëlaltaar. Dat werd mijn vaste zitplaats. Al snel voelde ik het verlangen om ook aan het altaar te werken. Zo zat ik tijdens de dienst met mijn opschrijfsboekje om de handelingen van de dienaar te noteren. De combinatie van ceremonieel werk en de liturgische teksten bleken een vruchtbare en vruchtdragende voedingsbodem voor mijn innerlijk leven.

In maart 2011 vond mijn diakenwijding plaats. Omstreeks oktober 2012 hoorde ik dat pr. Arthur Robinson te Bloemendaal te kampen had met knieproblemen en met smart wachtte op enige assistentie vanuit den lande. In overleg met de eerstaanwezende priester van onze kerkgemeente St. Gabriel, Piet Standaar, opperde ik dat ik daar als diaken misschien ook mijn steentje aan kon bijdragen. Zo werd de afspraak gemaakt dat ik in principe eens in de zes weken een diakenmis in Bloemendaal zou opdragen. Dat zou tevens een goede manier zijn om ervaring op te doen. Ik was volmaakt tevreden met mijn functie als diaken en er was helemaal niets in mijn binnenste wat

mij ertoe bewoog de volgende stap – die naar het priesterschap zou leiden – te zetten. Totdat pr. Piet Standaar tijdens het celebreren van de Mis op de zondag na Pinksteren 2013 na de Absolutie problemen kreeg met zijn stem. Hij vroeg mij naast hem te staan en te assisteren met het reciteren van de liturgische teksten. Zelf zou hij wel de handelingen verrichten.

Aartsengel Gabriel

Geroepen

Ik werd niet bevangen door twijfel of onzekerheid. Roep en roeping vielen voor mij op dat ogenblik samen. Ik werd geroepen en gaf ter plekke gehoor aan de roep. Staande naast Piet fungeerde ik op dat moment als zijn stem. Met name tijdens de collecten heb ik mogen ervaren hoe die plek voor het altaar een krachtig besef gaf wat voor mij bijna aanvoelde als een aanraking, getroffen te worden door het mysterie.

Achteraf bekeken zou ik dat moment een doorbraak noemen, een transformatie; je zou het kunnen vergelijken met een 'rite de passage'. Er was geen ruimte meer, en er was geen tijd maar ze gaf de ervaring van een doorgangspolek, een brug tussen twee werelden, tussen hemel en aarde. Het was of ik even boven mijzelf werd uitgetild boven de beperktheid van het puur menselijke en de wereld kreeg te zien vanuit het perspectief van het Heilige, in relatie tot God. Om de collectegebeden op die plek uit te mogen spreken namens de gemeente ervaar ik als hartverruimend, mededogend en hartverwarmend. Het lijkt of de woorden hun ware betekenis tonen pas door ze uit te spreken. En door ze als het ware op de tong te proeven en erop te kauwen, komen ze tot leven en brengen ze inzicht en een dieper weten teweeg. Dit inzicht en dieper weten zijn als een heelmakende, genezende werkelijkheid die dat in ons doet smelten en oplossen wat koud is en hard is.

zonder titel ⁽¹⁾

Het levende Woord

Woorden die je uitspreekt in gebed, zo heb ik mogen ervaren, worden door hun focus meer dan louter abstracte begrippen; ze komen tot leven en worden tot heilige werkelijkheden. Ze lijken de geest achter de woorden te openbaren en brengen een ervaring met zich mee van ontzag en nederigheid tegelijkertijd.

Het verdere verloop van deze mis had, er nu op terugkijkend, iets weg van een liturgische 'pas-de-deux'. Het verliep geheel in harmonie.

Ik voelde mij volkomen gedragen, ik had geen last van zenuwen of paniek of liever gezegd, er was geen tijd om erover na te denken. Er moest gehandeld worden en dat vereiste van mij in volledige overgave, een volkomen transparant zijn, 'hier-en-nu' aanwezig zijn, om van daaruit datgene te doen wat er gedaan moest worden.

Het noemen van de namen van overledenen bracht bij mij de ervaring teweeg van de intensiteit van de verwevenheid van het gebeuren. Misschien kwam het door dat er onder hen ook

die namen genoemd werden van hen die ik geregeld heb opgezocht thuis of in het zorgcentrum dat als het ware hun aanwezigheid voelbaar was.

Na afloop van deze Mis realiseerde ik mij dat er iets bijzonders had plaatsgevonden, dat ik tot in het diepst van mijn hart was geraakt: een genadevolle ervaring. Eigenlijk is het niet zozeer de ervaring waar het om gaat, maar dat wat de ervaring met je doet. Voor mij hangt dat samen met een gevoel van liefde en mededogen. Een kwaliteitservaring, buiten tijd en ruimte. Met het besef of inzicht dat je een knooppunt bent van relaties, dat alles wat je ook maar zegt of doet van invloed is op je omgeving. Hoofd, hart en handelen reiken naar elkaar uit in verbinding.

Kelk met pateen en hostie

Genade

Inmiddels – op het moment dat ik dit schrijf, begin augustus – heb ik vijf maal een Mis mogen opdragen. Als je me vraagt deze ervaring te omschrijven zou ik zeggen dat het voor mij voelt als een voorrecht, een geschenk. Misschien is genade wel het meest passende woord.

Je kunt die ervaring niet vasthouden, je bent zelf ook nooit dezelfde. Het is een dynamisch en levend gebeuren dat steeds aan verandering onderhevig is. Tegelijkertijd beleef ik iedere keer dat het op die plek staan een opdracht is om na de Invocatie van de Heilige Drie-eenheid en de uitnodiging aan de gemeente samen de Tempel te grondvesten. Ik vind het een mooie gedachte dat je op die manier met elkaar zorg draagt om het kosmisch verbond, de samenhang tussen God, mens en natuur, in stand te houden (cf. *cosmotheandrische* werkelijkheid ⁽²⁾). En dat je op die manier een beetje mee kunt helpen de chaos te ordenen.

Op zo'n moment ervaar ik de ruimte als heilige grond, een plek die voor heel even kan veranderen in een ontmoetingsplek met de Allerhoogste, een plek waar je zelf tot tempel wordt van de Heilige Geest, al is het maar voor een moment.

Dag van de priesterwijding

21 juni 2014. Ik kan mijn beleving alleen maar uitdrukken in superlatieven. De dienst was in een woord indrukwekkend, bij momenten zelfs overweldigend. Het was een stralende dag, een gloedvolle, vurige dienst vol van zinderende Aanwezigheid. Hoe kon het ook anders? De dag stond in het teken van de Heilige Geest! De hartverwarmende, persoonlijke aandacht van onze Regionaris +Peter, de bereidwillige zorg van mijn e.a. Piet Standaar, die voor de afgelopen periode een heel oefenschema had gemaakt om met mij de handelingen van de Heilige Mis door te nemen, was geweldig. Zelfs pr. Parcival van Gessel is een keer ingevallen en deelde zijn waardevolle inzichten met mij toen Piet een keer niet kon.

Het was een bijzondere dag. Ik houd er niet zo van in het middelpunt van de belangstelling te staan. Ik sta het liefst op de achtergrond. Maar het was ontroerend en onvergetelijk. Het liefst zou ik ieder bij de naam willen noemen. De ervaring

leert dat dat wel eens onvolledig gebeurt. Daarom zal ik mij beperken.

Geweldig vond ik de door Gerda en Jacobien met liefde verzorgde uitgebreide smakelijke lunch, de vele geschenken, boeken(bonnen), de vele prachtige bloemen en de dienst. Mijn mooie kazuifel met manipel en stola met vaardige hand door Gerda gemaakt.

Met ontroering en veel dankbaarheid kijk ik terug op deze dag waarbij velen aanwezig waren. Van harte dank aan allen die deze dag van mijn priesterwijding tot een bijzondere en onvergetelijke dag hebben gemaakt. Ook mijn hartelijke dank aan het CKB en al diegenen die hebben bijgedragen aan het fonds ter gelegenheid van mijn priesterwijding.

Ik bid dat ik in mijn werk als priester aan het altaar mij steeds meer durf over te geven, mij durf te laten dragen, te laten bezielen. Want als je instrument wilt zijn, hoef je eigenlijk niets anders te doen.

Verder wens ik dat de momenten van vreugde en schoonheid die mij tijdens de dienst vervullen ook bij de gemeente zó voelbaar moge zijn.

Hierbij wil ik ook de mensen bedanken voor de moeite om mij een kaartje te sturen/te mailen dat ze vanwege ziekte niet aanwezig konden zijn.

Aan hen: Graag tot ziens !

Noten

1 – Deze afbeelding komt uit het boek *De Profeet*, door Khalil Gibran, op p. 30. Het betreft de Uitgave uit 1982, Uitgever Mirananda BV, Wassenaar, ISBN 9062716369.

2 – Raimon Panikkar (1918-2010). Cosmotheandrische werkelijkheid, is een term van Raimon Panikkar. Katholiek priester, filosoof, chemicus, theoloog. Zoon van een Indiase vader en Spaanse moeder. De laatste jaren van zijn leven woonde hij in de Spaanse Pyreneeën. Heeft o.a. vertaald de Vedische geschriften: *The Vedic Experience*.

Vertaling van het gedicht van William Blake
(Paula-Willemin van Rooijen)

*“Een wereld zien in een korrel zand
En een hemel in een wilde bloem
Houd oneindigheid in de palm van je hand
En eeuwigheid in een uur.”*

Nora Noya (1950)

Afgelopen periode ruim tien jaar werkzaam geweest als begeleider van ex-gedetineerde vrouwen en vrouwen onder elektronisch toezicht op hun weg naar een nieuwe toekomst in onze samenleving. Sinds jan. 2013 inspirator en coördinator, op freelance-basis, voor ‘Eigen Kracht Centrale’, een organisatie die uitgaat van de helpende, ondersteunende en creatieve kracht van het netwerk wanneer een leven daarbinnen spaakloopt

en een steuntje in de rug nodig heeft.

Priester in de kerkgemeente Amsterdam.

Stilte is voor haar een grote inspiratiebron.

* * *

*

Boeken (2)

Wim Jurg: De vierde eeuw. Of hoe het christendom staatsgodsdienst werd. Damon 2011

Even boeiend is zijn in 2011 verschenen boek *De Vierde eeuw*

In de vierde eeuw na Christus kreeg het christendom, aan het begin van de eeuw nog een vrij kleine godsdienst, plotseling politieke macht en aan het eind van de eeuw was het de staatsgodsdienst van het Romeinse rijk geworden. De eeuw die begon met christenvervolgingen sloot af met het verbod de oude goden te vereren, waarna nog eenmaal opstandige legioenen optrokken onder de oude heidense veldtekens in een vergeefse poging het tij te keren.

Dit alles had grote gevolgen, tot op de dag van vandaag, voor zowel de staat als het christendom. Was de omvorming van het christendom tot staatsgodsdienst onvermijdelijk, zoals steeds meer christenen meenden, of had het ook anders kunnen gaan?

Wim Jurg heeft in *De vierde eeuw* geprobeerd de handelingen, om een bijbels woord te gebruiken, van de niet-christenen en de christenen van toen zo begrijpelijk mogelijk te maken. Hij baseert zich daarbij op de recente wetenschappelijke literatuur, maar gaat ook steeds terug naar de oude bronnen. Het resultaat is een helder beeld van een periode waarover veel onduidelijk is, met aandacht voor zowel de politieke en religieuze kwesties als de kleurrijke hoofdrolspelers. Een heel prettig toegankelijk en helder geschreven boek over een beslissende eeuw in de verhouding tussen staat en christendom en tussen staat en godsdienst in het algemeen.

De vierde eeuw leest als een roman, en ook dit bij boek kon ik moeilijk 's avonds laat het licht uitdoen.

De ondertitel van het boek: *Of hoe het christendom staatsgodsdienst werd*, wekt overigens verwachtingen die niet helemaal worden waargemaakt. Jurg beschrijft hooguit de tijd waarin het christendom staatsgodsdienst werd. Diepere redenen van het hoe en waarom blijven onderbelicht.

Verder beweert Jurg dat we weinig van de verering van de god Mithras weten, maar bijna het tegengestelde is, dacht ik, het geval. De werkelijk weinige passages die over de diep ingrijpende theologische kwesties van dit tijd gaan, stellen enigszins teleur, want triniteit of Drie-eenheid is toch wel wat anders dan Wim Jurg doet voorkomen. Zo is het m.i. onjuist om Arius als leerling van Plotinus te laten vermelden: Arius was middenplatoons geschoold, niet neoplatoons.

De vierde eeuw is niet zozeer een boek dat kerkhistorische of filosofische aspecten belicht, maar gaat vooral over de staatkundige en de militaire ontwikkelingen van het tijdsgewricht. Speciaal de niet-christelijke schrijver Ammianus Marcellinus is zijn bron; de geestelijke ontwikkelingen plaatst Jurg hiermee in een waardevolle context.

De vierde eeuw, zo zegt hij in zijn woord vooraf, is een constructie achteraf. Dat is volgens hem niet erg; achteraf bedachte constructies komen wel vaker voor in de geschiedschrijving. En deze lijkt in zijn visie zo ongeveer geschapen te zijn: voor wie wil vertellen hoe het christendom staatsgodsdienst werd.

Aankondiging

Rudi Westendorp

Oud worden zonder het te zijn - Over vitaliteit en veroudering Atlas Contact 2014

De oudste mens aller tijden is 122 geworden. En de eerste die 135 wordt, is al geboren. Wat betekent dat voor de kinderen van nu? Weten zij dat ze eeuweling worden? Beseft een 70-jarige dat hij nog maar net komt kijken? Op deze vragen en vele andere geeft Rudi Westendorp antwoord in *Oud worden zonder het te zijn*. Hij legt hierin uit waarom we ouder en ouder worden en hoe we dat lange leven de baas kunnen blijven.

Oud worden zonder het te zijn is een belangrijk boek over een belangrijk thema van de 21ste eeuw. Het belicht onze levensloop van alle kanten - van biologie en geneeskunde tot zorg en maatschappij.

* * *

Landdag 2014 - Verslag van het middagprogramma

Frank Kouwe

Vorig jaar werd tijdens de Landdag in 2013 in de middag gewerkt met de aanwezigen in de vorm van een workshop aan ondermeer twee vragen over het vrouwelijk aanzicht:

1 – Op welke wijze kunnen we het vrouwelijk aanzicht van God in de liturgie vergroten?

2 – In de catacomben van Rome werd het volgende opschrift gevonden: “Ik moet eerst een Maria worden opdat Christus in mij geboren kan worden.” Wat betekent deze uitspraak voor u?

De opbrengst hiervan werd gepubliceerd in *Reflectie* (2013, nr. 3) en werd ook aan alle kerkgemeenten gestuurd met het verzoek daar verder uitwerking aan te geven. De verslagen van die uitwerking werden centraal verzameld en daarna gebundeld aan alle gemeenten toegestuurd. Op deze wijze kon iedereen kennis nemen van elkaars opvattingen. De bedoeling was hiermee tijdens de Landdag 2014 verder te gaan. De opbrengst was zo omvangrijk dat een keuze moest worden gemaakt. Die keuze werd gemaakt door de priesters Wies Kuiper, Theo Mensink en Frank Kouwe.

Uit het grote aantal onderwerpen in die verslagen zijn voor het middagprogramma van de Landdag op 9 juni 2014 vijf onderwerpen gekozen. Voor elk onderwerp werd een groep gevormd die ondersteund door een procesbegeleider aan de slag ging met een opdracht. Daarvoor was 45 minuten beschikbaar waarna de uitkomsten in de plenaire bijeenkomst aan elkaar werden gepresenteerd. Dit artikel doet verslag van de uitkomsten van die groepen.

Vijf onderwerpen, vijf groepen en vijf opdrachten

Kenmerken van het vrouwelijk aanzicht

Opdracht: Uit de veelheid van de in de gemeenteverslagen genoemde kenmerken van het vrouwelijk aanzicht maakt de groep een keuze van wat zij de zeven belangrijkste vinden. Uit deze zeven proberen ze te komen tot één essentie om daarmee het vrouwelijk aanzicht te karakteriseren.

Tempel bouwen

Het bouwen van de eucharistische tempel is het bouwen van Maria: Maria = de tempel. Met de voltooiing van de Tempel (Orate Fratres: “We hebben een tempel gebouwd...”) zijn wij tegelijk Maria geworden en kan in de consecratie de Christus in ons midden geboren worden. Opdracht: De groep gaat op zoek naar aanknopingspunten in de Mis die deze veronderstelling onderbouwen.

Proloog – Epiloog

Voorafgaand aan de H. Mis in de ochtend van de Landdag werd het ritueel van de Proloog en Epiloog uitgevoerd. Opdracht: De groep verkent wat de ervaring is met, en het gevoel bij de vrouwelijke energie in de Proloog – Epiloog. We onderzoeken ook of we mannelijke energie erin beleven.

Maagdelijkheid

Opdracht: De groep probeert met elkaar de betekenis van maagdelijkheid te duiden en onderzoeken wat er gezegd kan worden over vrouwelijke en mannelijke energie in relatie tot maagdelijkheid.

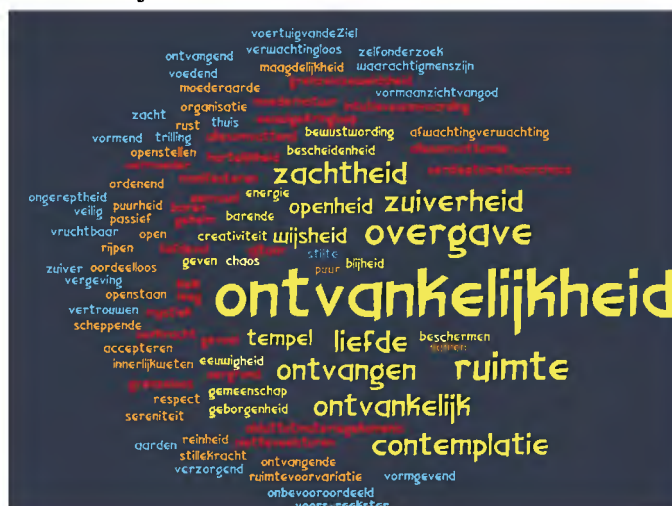
De Zeven Stralen Rozenkrans

Opdracht: Een groep van zeven mensen gaat met elkaar de zeven stralen rozenkrans bidden aan de hand van de zeven belangrijke momenten uit het leven van Maria.

Het eerste onderwerp:

Kenmerken van het vrouwelijk aanzicht

Uit de gemeenteverslagen over de vragen van de Landdag 2013 blijkt dat men zich vragen ging stellen als “wat zijn eigenlijk kenmerken van het vrouwelijke?” en “wat zijn kenmerken van Maria?”. Termen die bij het nadenken over die vragen zijn opgekomen, zijn weergegeven in de verslagen. In totaal werden in de verschillende documenten samen 95 termen genoemd. Sommige kwamen een keer voor en andere meerdere keren. Die 95 termen zijn weergegeven in een zogenaamde ‘Word Cloud’, een ‘woordwolk’ (afbeelding 1). Hoe groter het woord, hoe vaker het in de verslagen werd aangetroffen. De term ‘ontvankelijkheid’ komt het meest voor. Kennelijk is dat een belangrijke associatie die men heeft bij het vrouwelijke.

Afb 1 – Word Cloud van de 95 geïnventariseerde termen

Met deze methode kan ook een Top 10 zichtbaar worden gemaakt (afbeelding 2). Wat opvalt is dat met ‘ontvankelijkheid’ verwante termen – ‘ontvangen’ en ‘ontvankelijk’ – hierin ook hoog scoren, daarmee de positie van ‘ontvankelijkheid’ als associatie met het vrouwelijke versterkend.

Afb 2 – Word Cloud van de Top 10, samengesteld uit de 95 termen

De Top 10 vrouwelijke term 'zachtheid' komt voor in het collectegebed voor de Heilige Vrouwe als schutspatroom van een gemeente: *"O God, Die met kracht en toch met zachtheid alle dingen ordent...."*, zo begint dit gebed. In het 'handelen' van God gaan kracht en zachtheid samen. Kracht komt in de lijst van 95 termen niet voor. Als kracht als mannelijk gezien mag worden dan is in de ordening door God volgens dit gebed sprake van het samengaan van vrouwelijke en mannelijke energie.

Over de veelheid aan kenmerken van de vrouwelijke energie die zijn voortgebracht kan nog veel gezegd worden. Ook over wat er niet is gezegd. Persoonlijk valt het mij [FK] op dat in de lijst bijvoorbeeld de term 'voorwaarde' of 'voorwaarde scheppend' niet voorkomt.

In het gesprek van de groep kwam een aantal associaties, aspecten en begrippen naar voren, waaronder 'zorgeloos', 'ruimte', 'impuls', en 'groei'. Hiervan komt alleen 'ruimte' voor onder de 95 termen vanuit de gemeenten. Na de discussie en het persoonlijke verhaal achter deze begrippen werd de verstaalslag naar het meer concretere en aardse gemaakt en gekeken hoe het vrouwelijke aspect in de Mis en de liturgie tot uitdrukking komt. De geestelijken in het groepje vertelden over de symboliek in de liturgie en achter alle handelingen aan het altaar. De 'leken' in de groep concludeerden dat zij die symboliek niet kennen en dus de vrouwelijke aspecten in de liturgie en mis niet of (veel) minder zien. De behoefte werd gevoeld die symboliek veel beter te leren kennen.

Vervolgens heeft ieder voor zich – uit de lijst van 95 termen – een keuze gemaakt van voor haar of hem zeven kenmerkende termen betreffende het vrouwelijke aanzicht. Deze zijn:

Aarden; afwachting & verwachting; altaar; baren; chaos(2); eeuwige kringloop(3); gevoel; intuïtieve-aanvaarding(2); Kelk(3); **liefde** (2); moede- aarde; mystiek; oerdiepten-met-haar-Chaos(3); oergrond(2); ongereptheid; **ontvangen**; **ontvankelijk**; oordeelloos(2); puur; samen(2); stille-kracht; tempel; vergeving; verzorgend(2); voedend(2); voertuig-van-de-ziel; vruchtbaar; **zachtheid**; zelfonderzoek.

Deze keuze wijkt sterk af van de Top 10 uit de gemeenten: alleen 'liefde', 'ontvangen', 'ontvankelijk' en 'zachtheid' worden genoemd.

De groep heeft daarna de keuze niet teruggebracht tot de zeven belangrijkste termen, maar heeft direct vanuit de drie meest genoemde begrippen – 'eeuwige-kringloop', 'Kelk' en 'oerdiepten-met-haar-Chaos' – de term 'Kelk' gekozen als de term die de essentie van het vrouwelijke weergeeft: het mooiste symbool voor het vrouwelijke aanzicht. Een opvallende keus voor een concrete vorm en niet voor een abstract begrip. Betekenisvol vanwege het gegeven dat de Kelk tijdens de Mis een belangrijke rol vervult.

Wat mij persoonlijk [FK] betreft roept deze keus een vervolgvraag op: *"wat maakt dat de groep de kelk ziet als de essentie voor het vrouwelijke?"*. Tijdens de Landdag was er helaas geen tijd om ook die vraag nog te beantwoorden.

Het tweede onderwerp: Proloog–Epiloog

Met de aantekeningen van deze werkgroep is helaas een ongelukje gebeurd waardoor een deel verloren is gegaan en het overgebleven deel zo goed mogelijk is gereconstrueerd.

Door één van de deelnemers werd de tekst van de Proloog – Epiloog op meditatieve wijze voorgelezen. Iedereen werd

verzocht om de tekst niet alleen mee te lezen, maar ook achter de woorden te luisteren en te registreren wat het hart ervaart en deze gevoelsbeleving in enkele woorden weer te geven.

Uit de reacties blijkt dat de Proloog–Epiloog tot zeer verschillende ervaringen leidt. De individuele ervaringen zijn in onderstaande tekst samengebracht en hoeft dus niet de beschrijving van de ervaring te zijn van de hele groep.

Eén ervaring treedt wel duidelijk op de voorgrond: meerdere deelnemers noemen de term 'kracht' in de verwoording van hun ervaring. Er was geen tijd om te onderzoeken in hoeverre er sprake is van een collectieve ervaring.

De gebundelde individuele ervaringen: *"De Proloog – Epiloog heeft een duidelijk begin en eind en voelt daardoor aan als 'compleet'. Het geeft de ervaring van volledigheid. Alles komt voort uit de Stilte en gaat aan het eind weer op in de Stilte. Het wordt ervaren als alles overstijgend. Balans en evenwicht die ondermeer tot uitdrukking komt in een 'explosie' van gevende kracht in het begin en het teruggeven van kracht aan de bron aan het eind. Het is een voortdurend spel en wisselwerking tussen mannelijke en vrouwelijke energie. Het is geen ritueel van plus en min, wijsheid is niet mannelijk of vrouwelijk. Maar zo werd er ook gezegd: "Ik ervaar een duidelijk vrouwelijke onderstroom". Het ritueel is vervuld van kracht die samengaat met ervaringen van tederheid, zachtheid, mededogen, compassie en bescherming. Het is een partituur, een in woorden verklankte symfonie van harmonie. Het raakt aan het eeuwig offer."*

Het derde onderwerp: Tempel bouwen

De groep startte door voor zichzelf het volgende uitgangspunt te formuleren:

..... *"ik bid onze hemelse Vader Zijn heilige Engel te zenden om voor ons een geestelijke tempel te bouwen"* (liturgie H. Mis) Deze tempel is Maria. Maria die het Licht kan ontvangen.

Hiermee wordt aangegeven dat de groep de opvatting dat Maria de (eucharistische) tempel is, deelt.

De beleving bij, het gevoel, en het idee over het uitgangspunt zijn in de groep – in steekwoorden en soms in korte formuleringen – met elkaar gedeeld. Opvallend is dat hoewel er verschillende dingen zijn gezegd, er wel een samenhang is. Uit die input is de volgende compilatie gemaakt. Hierbij heb ik zoveel mogelijk de verwoording uit het verslag van de werkgroep gevolgd.

In het Engels is het woord voor de slaap op de schedel 'temple'. Omdat dat ook tempel betekent wordt de schedel ook gezien als de tempel. De mond is de baarmoeder. Niet alleen de schedel, maar wijzelf zijn in totaliteit een tempel waar, van top tot teen, het licht doorheen kan stralen. De tempel is ook de kosmos, het is het werkveld en de baarmoeder. Aan die tempel kunnen we bouwen als we ons bewust zijn (of worden) van het vrouwelijk aspect in de liturgie en ons realiseren dat we zelf die tempel zijn. Als gemeente geven wij de energie om tijdens de Mis de eucharistische tempel te bouwen en daarmee te bouwen aan Maria op kosmisch, geestelijk, mentaal en stofelijk vlak / niveau.

Bewust zijn of bewust worden van de vrouwelijke energie in de liturgie. Hoe? Door de groep wordt dat verbonden met de vraag van de Landdag 2013: *"Ik moet een Maria worden opdat Christus in mij geboren kan worden."* Men stelt zichzelf de vraag: *"Hoe moet ik eerst Maria worden?"*

Er werden de volgende opvattingen geformuleerd:

“Door je open te stellen, ontvankelijk te zijn, kan Christus in je geboren worden. Dan word je de Kelk.”

“Christus is in ieder mens. Wanneer je je dit bewust bent of dit in je bewustzijn realiseert, ontstaat er een uitstraling, een uitdijen, een vergroting van het bewustzijn. Deze vergroting of uitstraling is zo groot als dat jij kan denken en visualiseren. Dit vermogen is het vrouwelijk aspect in ieder mens.”

“De mens is een ingangspunt voor energie. Deze treedt van boven de mens / Kelk binnen.”

“De Kelk op het altaar ontvangt tijdens de consecratie de hemelse energie van boven en de aardse energie van beneden. Halverwege ontmoeten deze energieën elkaar, bij een kruising. Op deze kruising, ontmoeting, ontstaat harmonie, een conceptie, een geboorte, een consecratie.”

“Maria is een Kracht die de levengevende energie aantrekt. Maria is een actieve energie, niet alleen ontvangend en passief.”

Opvallend is dat hier meerdere keren het beeld van de Kelk wordt gebruikt. De groep die zich met de verwoording van de essentie van het vrouwelijke bezig hield, kwam uit op de Kelk als essentie.

Een andere bewoording voor vrouwelijk en mannelijk is vormgevende energie respectievelijk levengevende energie. Levengende energie en vormgevende energie veroorzaken een verbindende kracht, het samenkomen geeft harmonie.

Met de Eucharistie bouwen we een vrouwelijk huis. Het Licht kan hierin ontvangen worden.

De priesters in dit werkgroepje gaven als hun ervaring:

Als priester sta ik in de Tempel;

As priester sta ik in een huis. Dat is het vrouwelijk aspect, huis, vorm;

Als priester sta ik ‘in Maria’.

Het vierde onderwerp: Maagdelijkheid

Hier kwam een grote verscheidenheid aan verwoordingen naar boven. Maagdelijkheid verwijst naar:

De ziel in de pure en zuiverste vorm van zijn bestaan: de ziel is zuiver en puur, niet beïnvloedbaar op energetisch niveau door bijvoorbeeld de stemmingen van de persoonlijkheid;

De hoogste vorm van zuiverheid. Dat is zuiver en eerlijk met energie omgaan;

Het streven naar onbezoedelde reinheid, naar het hogere scheiden van het lagere.

Maagdelijkheid is onbewogen, onschuld, oergeest, (ruimtelijke) openheid, diepte, het transcendente.

Zuiverheid is energetisch beïnvloed door alle mensen in de kerk.

In het eerste deel van de Bezinning op de Wijsheid wordt verwezen naar maagdelijkheid. Hierin zegt de Wijsheid dat Zij er al was voordat er sprake is van schepping.

Op een gegeven moment ervaart de groep dat deze op een gespreksniveau aankomt waarop geen woorden meer gevonden konden worden om het begrip maagdelijkheid te duiden, een diepere laag komt naar boven.

Is het nodig dat we maagdelijkheid in verband brengen met mannelijke en vrouwelijke energie?

De groep is van mening dat dat niet nodig is. Maagdelijkheid in haar puurste vorm is de toestand voordat er sprake was van schepping, die de dualiteit en de scheiding deed ontstaan. Zoals het scheiden van hemel en aarde. Bij maagdelijkheid

hoort: alles is één. Het is een toestand voor het ontstaan van het ‘ik’. Het is zuiverheid, het is hetgeen dat klopt op alle niveaus (lichaam, ziel, geest). Op dat moment is er: “Ik ben”, voordat alles er was.

Wanneer je als man en vrouw de lichamelijke maagdelijkheid verliest, kan dit leiden tot nieuw leven (het ontstaan en de groei van een baby). Op dat moment verliest maagdelijkheid haar vorm in een andere vorm. In de geestelijke en spirituele ontwikkeling kun je als man en vrouw tot pure maagdelijkheid komen.

De groep gaat nog verder in op de functie en de aard van de ziel.

De functie van de ziel is het thuisbrengen van de menselijke geest in de goddelijke geest.

De ziel is:

Een ontvangstkamer en een ontvangsttoestel;

Als een wagen of een voertuig. Het daalt in in de materie en draagt alle ervaringen als een vracht met zich mee. Wanneer het weer terugkeert in de geestelijke wereld(en) wordt het ontladen van alle vracht;

Als een boot in de Egyptische mythologie. Totdat je het punt hebt bereikt van het onbezoedelde - dat is volkomen zuiverheid - kan je met de veerboot de oversteek van de rivier niet maken. Als je volkomen zuiverheid hebt bereikt, ben je klaar voor de oversteek. De veerman zal je overzetten: je ziel die je thuis brengt;

Op het niveau van de ziel kun je iemand gewaarworden (hier wordt verwezen naar de Vader die op de uitkijk staat naar zijn Zoon);

De ziel is in het lichaam. Het lichaam is te zien als het paard of een drager en die hoor je te onderhouden. Het lichaam is het handelend instrument in de materie.

Het vijfde onderwerp: De Zeven Stralen Rozenkrans

Deze activiteit is vormgegeven en geleid door José Versteeg, die in Naarden al eens een workshop Rozenkrans Rijen heeft gegeven. De Stralen Rozenkrans, ontwikkeld door pater Lloyd Worley voor de Vrij-Katholieke Kerk, is gebaseerd op de Franciscaanse Kroon rozenkrans, waarin Maria zich in 1422 openbaarde aan een Franciscaner broeder.

Afbeelding 3 – Rozenkrans

Voor de Landdag had José een grote rozenkrans gemaakt, die door de deelnemers in een kring tegelijk vastgehouden kan worden.

Naast José waren er zeven deelnemers. Gezeten in een kring heeft zij in het kort de ontstaansgeschiedenis uitgelegd van de rozenkrans met haar geheimen en het ontstaan van de zeven stralen rozenkrans. In het artikel De Rozenkrans, elders in dit nummer, kunt u meer lezen over het ontstaan en de achtergronden van de rozenkrans.

Daarna werd de rozenkrans gebeden terwijl iedereen de draad vast hield en zich daarmee met de anderen verbond. Elk van de deelnemers heeft een van de ‘geheimen’ gelezen met het

gebed en daarna werd met z'n allen hardop het Onze Vader, de Weesgegroetjes en het Gloria Patri gezegd.

Na afloop werd de deelnemers gevraagd naar hun beleving. Er waren twee mensen bij (naast José) die de RKK rozenkrans wel eens of wat vaker hadden gebeden. Er kwam een aantal dingen naar boven:

De taal waarin het rozenkransgebed geschreven was is niet eenduidig; er wordt oud en modern Nederlands door elkaar gebruikt en dat was verstorend;

Er was geen rust tussen de Weesgegroetjes; daardoor werd het te monotoon;

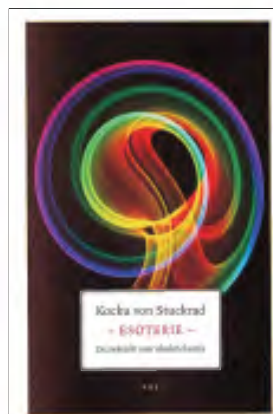
Voorgesteld werd meer afwisseling te brengen in de Weesgegroetjes door een voorbidder aan te stellen.

Hier volgt de beleving van José. *"Het was geweldig om te doen. Er ontstond een prachtige energie rondom en boven de*

groep. Helaas ontbrak de tijd om na te vragen of er meer waren die dat waargenomen hadden. Het monotone zie ik juist als voordeel omdat het de ruimte opent om te mediteren op de geheimen. Als er meer afwisseling komt dan kan het rommeliger worden door verschillende intonaties, maar het is de moeite waard dit uit te proberen. De opmerking door een van de deelnemers over het oud Nederlands betreft het 'gij' in het Weesgegroet. Dat zou vervangen kunnen worden door 'U'. Graag had ik nog wat meer gehoord over hoe men het heeft ervaren, maar daar was geen tijd meer voor. In de wandelgangen in aanloop naar het H. Lof hoorde ik nog wel van twee personen dat ze het erg mooi hadden gevonden en enthousiast waren."

*

Boeken (3)

Kocku von Stuckrad
Esoterie – De zoektocht naar absolute kennis

Amsterdam University Press B.V.
Amsterdams 2014

De meest uiteenlopende zaken vallen vandaag de dag onder de term 'esoterie', zoals tarotkaarten en horoscopen, de relatie met krachtdieren binnen het neo-sjamanisme, mystieke ervaringen onder invloed van verdovende middelen, of de natuurreligieuze ideeën van de nieuwe heksenreligie.

Toch is niet alles wat tegenwoordig 'esoterie' wordt genoemd, deel van dezelfde traditie.

Vanuit religiewetenschappelijk perspectief delen de aanhangers van verschillende verschijningsvormen van esoterie de zoektocht naar een absolute, verborgen kennis die hun door een mystiek visioen, door een goddelijke autoriteit of door persoonlijke ervaring zal worden geopenbaard. Deze zoektocht kent een lange traditie.

Kocku von Stuckrad beschrijft in duidelijke en toegankelijke taal, de oorsprong van de esoterie bij de antieke Pythagoreeërs en de geschriften van de mysterieuze Hermes Trismegistus; ook volgt hij haar ontwikkeling in de filosofische traditie van de islam, de joodse Kabbala en de Europese Renaissance tot aan de hedendaagse New Age en de hedendaagse transpersoonlijke beweging.

Volgens hem is de esoterie allesbehalve een duister zijspoor van de Europese geestesgeschiedenis. Ze heeft eerder juist een onuitwisbaar stempel op de grote theologische en natuurwetenschappelijke discussies gedrukt en de esoterie dient dan ook serieus te worden genomen als een belangrijke rode draad in de Europese godsdienstgeschiedenis.

"Religie kun je niet geïsoleerd bestuderen," vindt Von Stuckrad, "Wat wij 'religie' noemen is een discursieve gebeurtenis waarbij natuurwetenschap, wijsbegeerte, taal, politiek, recht, kunst, economie en andere culturele factoren nauw met elkaar verweven zijn." Hij is daarom ook geïnteresseerd in de overgangen tussen de systemen, in de transfers tussen religieuze tradities, en in de belangrijke functie van alternatieven bij de formering van religieuze identiteit. In negen hoofdstukken brengt Kocku von Stuckrad het esoterisch denken van de voorbije eeuwen tot leven.

Von Stuckrad wijst op de rijkdom aan ideeën door de eeuwen heen, hoe ze in elkaar overlopen en sommige oude ideeën terug opflakkeren. Een groot pluspunt aan dit boek is dat hij steeds wijst op de noodzaak kritisch te zijn over hoe we de esoterische informatie uit het verleden vanuit onze huidige zienswijze op esoterie, religie en cultuur interpreteren. Alleen al daarom is dit boek een aanrader voor iedereen die zich wil hierin verdiepen.

Toch een kanttekening bij de laatste drie hoofdstukken, en in het bijzonder het deel over Magische ordes ofwel Egypte in Engeland. Zijn visie lijkt gebaseerd op een kennelijk niet al te grondige bestudering

van de literatuur over de The Hermetic Order of the Golden Dawn (HOGD) en Aleister Crowley. Over Aleister Crowley is heel wat te zeggen, maar hem een centrale figuur van de Golden Dawn noemen is toch wat te veel eer. De rol die hij binnen de HOGD speelde moet niet overschat worden. Eerder was hij een nogal seksverlaafde vrouwenversierder en onruststoker die op verzoek van Mathers in de Londense HOGD-tempels orde op zaken moest stellen, maar daartoe gelukkig niet de gelegenheid kreeg.

Zo weinig informatie die auteur het heeft over de HOGD, zo uitgebreid is hij over het Theosofisch Genootschap van Blavatsky. Is het misschien het aantal jaren dat een genootschap bestaat, dat de waarde ervan bepaald? Het is m.i. een wat al te sterke benadrukking van het Theosofisch Genootschap als beïnvloedende organisatie op de moderne vormen van esoterie.

Ook een van de stichters van de VKK, Charles W. Leadbeter komt, zij het heel summier, in het boek ter sprake als ontdekker van de jeugdige Juddi Krishnamurti als toekomstige wereldleraar.

Het boek eindigt vrij abrupt en laat je toch met vragen achter, maar biedt toch heel wat informatie.

De geschiedenis van vooral die van de 21e eeuw, doet je al duizelen! Wat een versnippering, conflicten, ruzies en afsplitsingen.

Maar ja, dat is van alle tijden

Harry Cremers: De geboorte van Franciscus
Elikser 2014 (aankondiging)

Harry Cremers, directeur van een internationale onderneming, verdiepte hij zich in spirituele stromingen en natuurgeneeswijzen. Zijn drukke leven maakte het soms moeilijk om zich bezig te houden met zijn andere interesses. De gebeurtenissen die de basis vormen voor deze roman zorgden voor een keerpunt in zijn leven. Opleidingen in transactionele analyse, NLP ed. gaven hem meer inzicht in zijn leven.

'Een man wordt driemaal geboren: Eenmaal uit de moeder, eenmaal uit de vader en dan uit zijn diepste wezen.'

De geboorte van Franciscus is het verhaal van een man, die door verschillende gebeurtenissen is vastgelopen in het leven, een man die bang is de controle over zijn eigen leven te verliezen. Een man die zich verantwoordelijk voelt. Hoofdpersoon Paul leert gaandeweg los te laten en voor zichzelf te kiezen. Een verhaal met belangrijke levenslessen, een boek dat leest als een mooie roman.

Betty Franke: Chiara's droom, Elikser 2014 (aankondiging)

Ergens in het Umbrische hart van Italië staat een klein verstild klooster waar in de 13e eeuw de basis werd gelegd voor een leven in eenvoud. Chiara van Assisi had een droom, eerst voor zichzelf, later ook voor haar medezusters en uiteindelijk voor een hele gemeenschap die zich langzaam verspreidde over Europa. Haar ideeën weken af van de heersende tradities en ondanks alle tegenwind, wist ze met haar visie heel veel mensen te inspireren.

Chiara's droom gaat over verlangen, liefde en acceptatie. Chiara's droom is de debuutroman van Betty Franke. Zij heeft zich verdiept in de franciscaanse spiritualiteit en weet deze op een inspirerende wijze en in de taal van deze tijd over te brengen.[]

Ewout de Haan: vijftientwintig jaar organist

Inleiding door de eindredacteur van Reflectie:

In de wandelgangen van onze kerk komen de dienaren elkaar geregeld tegen en vaak is er, rondom de diensten, even een moment om individueel contact te maken en wat persoonlijker gekleurd iets uit te wisselen. Werkend in Christus' dienst blijken we onderling op een bepaalde manier ook op elkaar afgestemd te zijn door ons dienend werk. En zo hebben ook Ewout de Haan, altaardienaar en organist, en ik, diaken VKK en eindredacteur Reflectie, Paula-Willemijn van Rooijen, elkaar leren kennen en samen gewerkt in de afgelopen jaren. En al eerder in de tijd kwam onderling ter sprake dat dit najaar Ewout, deo volente, zijn 25-jarig jubileum als organist zou vieren. Iets mee doen voor Reflectie?? Dat bespraken we toen al even. Het heel bijzondere aan zijn jubileum is dat Ewout op dit moment zelf nog helemaal niet zo oud van jaren is en sinds zijn piepjonge jaren al onafgebroken meewerkt in de VKK. Natuurlijk is het dan leuk om hierover iets op te nemen in Reflectie.

Ewout vertelt hoe het begon:

Al sinds ik me kan herinneren ben ik met muziek bezig. Bij ons thuis heeft altijd een orgel gestaan. Mijn vader, Piet de Haan, was sinds zijn priesterwijding op 14 oktober 1979 e.a. priester in de kerkgemeente Leeuwarden. Zo kwamen mijn broers Folkert-Jan en Rutger (nu: subdiaken in Amsterdam), mijn zus Fransisca en ik al heel vroeg in ons leven ook in de kerk.

Ik was volgens mij 8 jaar toen ik met orgellessen begon. Eerst had ik les via de muziekschool en later kreeg ik privélessen.

Nadat circa 1988 of begin 1989 de organiste Marie Nijhuis van de vroegere Kerkgemeente. Leeuwarden vertrok, ben ik me gaan verdiepen in de muziek van de H. Mis. In 1989 ben ik begonnen met het spelen van de H. Mis.

Afb 1 – De jonge Ewout achter het orgel in de St. Albanuskerk in de Sweelinkckstraat, Leeuwarden

Mijn allereerste dienst als organist was een Requiemmis! Al heb ik die niet volledig in m'n eentje gespeeld, voor zover ik me kan herinneren alleen de lastige gedeelten en de gezangen.

Latere jaren

Ik houd de consecratiedatum van het laatste kerkgebouw van de kg. Leeuwarden aan (de kerkgemeente is in de loop van haar bestaan binnen Leeuwarden verhuisd) als mijn begindatum als organist: 29 oktober 1989. En ik heb daar gespeeld tot de opheffing van de kg. in 2001. Vanaf dat jaar heb ik me over laten schrijven naar de kg.

Raalte en heb daar tot 2014 gespeeld. Ik ben nu sinds Pasen 2014 werkzaam in de kg. Amsterdam.

Tijdens de periode dat ik verbonden was aan de kerkgemeente Raalte heb ik ook de kerkgemeente Arnhem, gedurende een aantal jaren, met één zondag in de maand met orgelspele ondersteund.

In Amsterdam speel ik, helaas door ziekte van mijn collega-organist, op dit moment wekelijks de diensten. En nee, je

hoort mij niet klagen, nu ik wekelijks kan spelen. Ik geniet nog steeds van het orgel spelen. Velen kennen mij ook als altaardienaar, maar dat staat nu op een lager pitje omdat ik nodig ben als organist. We moeten roeien met de riemen die we hebben.

Samenwerking in de H. Mis

De muziek tijdens de H. Mis is uitermate belangrijk net zoals de samenwerking met de Engelen tijdens de dienst. De vibraties die tijdens de dienst ontstaan worden ondersteund door de muziek. De sfeer krijgt een diepere lading en kunnen een persoon raken op bijvoorbeeld emotioneel gebied. Je wordt als ware opgetild naar een nieuw niveau op energetisch vlak, het is een geraakt worden door de klanken.

Dat is, denk ik, ook de reden dat de muziek van grote waarde is tijdens een H. Mis.

Als ik wel eens een gezongen Mis vergelijk met een 'a capella' (zingen zonder muzikale begeleiding) of een gesproken dienst, dan zit ik heel anders in een dienst dan wanneer er een organist aanwezig is die de dienst begeleidt.

Alles is in de H. Mis op elkaar afgestemd, van de Invocatie tot aan het zevenvoudig Amen. Het voert nu te ver om de H. Mis in muzikaal opzicht tot in detail te gaan beschrijven.

Mijn ervaring

Het overkomt mij wel eens dat ik een dienst heb gespeeld en dat ik aan het eind van de dienst helemaal niet meer weet welke stukken ik wanneer heb gespeeld. Niet dat mijn geheugen mij in de steek laat, maar ik ging dan zo op in de muziek dat ik op dat moment even niet mijzelf ben. Een wel heel extreem voorbeeld hiervan deed zich toen ik de Requiem van mijn oma orgelde. Ik heb die dienst huilend gespeeld. De tweede organist, die naast me zat, heeft me geen bladzijde van de muziek zien omslaan. En toen ik klaar was en de dienst was afgelopen was de partituur nog steeds opgeslagen op pagina een. Ik moet de hele dienst uit mijn hoofd hebben gespeeld.

Afbeelding 2 – Ewout achter zijn huisorgel

Het leuke van het bespelen van het orgel vind ik ook het gevoel dat ik er in kwijt kan. Het doet me ook veel als er kerkgangers na afloop van de dienst naar me toekomen en bij me aangeven dat ze hebben genoten van het orgelspel.

Ik ben me ervan bewust dat ik een veel gevraagd organist ben. Hoeveel landelijke diensten ik al gespeeld heb weet ik allang niet meer, maar dat zijn er heel veel.

Nationaal en internationaal

Ik vond het dan ook een eer toen ik gevraagd werd om de consecratie van Mgr. Gert Jan van der Steen en Mgr. Jean Marc Warnon te mogen spelen in september 2010. Vooral de voorbereidingen daarvan waren omvangrijk: hoeveel gesprekken ik toen wel niet heb gehad met de ceremoniemeester, met de dirigent van het koor uit Zwolle. En hoeveel repetitieavonden, die achter de rug, om moesten worden georganiseerd met het koor. 'Achter de rug om' van Mgr. Gert Jan van der Steen, hij mocht er niets van af weten. Het heeft me dan ook moeite gekost om mijn mond niet voorbij te praten.

En het was tot grote verrassing van Mgr. Gert Jan toen hij de kerk binnenkwam en het koor hoorde zingen, zoals hij dat in zijn dankwoord ook weer liet weten.

Of toen een paar jaar geleden Joan Warnon (vrouw van voormalig voorzittend Bisschop Maurice Warnon) in België overleed en ik via Facebook een bericht zag dat ze aldaar een organist zochten om de requiem te spelen (in België). Dit leidde er toe dat ik om 16:00 uur het bericht zag en om 17:00 uur in de trein naar België zat.

Of het Europees kerkcongres in 2002 in Zenderen (Overijssel): daar heb ik bijna alle diensten gespeeld, van 's ochtend vroeg tot 's avonds laat, 4 dagen achter elkaar. Het verbaasde me dan ook niet dat ik me voor de ochtenddiensten begon te verslapen en men me uit bed heeft moeten bellen. Wat me verder nog in mijn geheugen gegrift staat zijn de Prime diensten (1e ochtenddienst) toen. De eerste dag was de Prime dienst in het Zweeds, de tweede was in het Frans (wat mij overigens bijtijds werd gemeld!) en de derde was (dat was volgens mij toen de redenatie van Mgr. Peter en velen) in het Nederlands, want we konden natuurlijk niet met onze landstaal achterblijven.

Wat me tijdens die Prime diensten vooral opviel is dat de psalmen wel eens werden gezongen op een manier die afwijkt van wat er in de partituur staat. De voertaal was tijdens het congres Engels, dus gebruikten de organisten de Engelse partituur. Wordt er ineens een andere melodie gezongen dan in de partituur staat. Heel verwarrend.

Hetzelfde verschijnsel doet zich voor met de gezangen uit de liedbundel die gereviseerd zijn. Het wil nog wel eens voorkomen dat er een gezang gezongen wordt waarvan de melodie is gewijzigd (gereviseerde versie) en dat de organist de nieuwe melodie speelt, maar de gemeente de oude melodie zingt. Het gebeurt niet vaak meer maar het komt nog wel eens voor. Gelukkig kan ik vaak, omdat ik beide versies ken, omschakelen naar de versie die gezongen wordt, zo is de samenwerking op dat momnet weer snel weer 'te redden'.

Ik hoop me de komende jaren met plezier voor de diensten te kunnen blijven inzetten, zowel aan het orgel als ook als altaardienaar. En graag zou ik bij mijn volgende jubileum, na nogmaals 25 jaar orgel spelen, weer willen kunnen terugkijken op net zo'n boeiende periode als ik nu doe.

Ewout de Haan (1978) - Verbonden als organist / altaardienaar aan de kerkgemeente St. Gabriël te Amsterdam. In het dagelijks leven werkzaam als hovenier. Verder heeft hij als hobby toneelspelen, en heeft op dit moment meegespeeld in vijf toneelstukken en is thans bezig met een zesde toneelstuk. ||

Boeken (4)

Matthijs Kamphoff: Schaduwspel
Reïncarnatieverhalen tussen
Duïsternis en licht
Boekscout 2014

In 1997 kreeg Kamphoff zoveel indruk van de verhalen van mensen dat hij die wilde delen. Hij schreef er een boek over dat bij de toenmalige uitgeverij *Bres* verscheen onder de titel *Oude levens, nieuwe koersen*, dat later opnieuw uitkwam onder de titel *Levenslijnen*.

Aansluitend volgde *Zoektochten van de Ziel* en recentelijk verscheen *Schaduwspel* (ondertitel: *Reïncarnatieverhalen tussen*

Duïsternis en Licht, uitgeverij Boekscout, 2014). Alle drie de boeken zijn geschreven op basis van cases, maar het laatste is, evenals het eerste, geschreven in de vorm van korte verhalen. "Ik koos bewust voor de verhaalvorm omdat je dan dicht bij de beleving komt," geeft Kamphoff aan. "Regressie-verhalen zijn doorgaans onvolledig; daarom moet je de beelden tot je laten doordringen en die aanvullen. Die verhaalvorm is een goede drager voor inzichten die je wilt overbrengen; veel beter dan een puur-inzichtelijk verhaal. Zeker als het gaat om een dieper inzicht in de zielsontwikkeling - en daarnaar ben ik de afgelopen jaren ik in mijn werk heel erg op zoek geweest. Er is heel veel te ontdekken over de zielsontwikkeling als je kijkt naar wat er gebeurt tussen de tegenpolen van 'Goed en Kwaad' of 'Licht en Duïsternis'. Ik heb me daar dan ook intensief mee bezig gehouden en de inspiraties en inzichten die uit die zoektocht zijn voortgekomen, heb ik in verhaalvorm verwoord mijn boek *Schaduwspel*."

Schaduwspel neemt ons mee in de reïncarnatieverhalen van zeven mensen. In hun verhalen over vorige levens zien we hen worstelen met 'goed en kwaad', we zien hen verdwalen in 'duïsternis' en de weg terugzoeken naar 'licht'. Deze reisverhalen van de ziel, ontleend aan vele sessies regressietherapie, geven ons inzichten over de zielsontwikkeling - maar tegelijk ook meer. Want voorbij deze inzichten laten die verhalen ons ook voelen hoe wij als zielen, door de tijd heen, dwalen en groeien. Hoe wij soms heiligen en soms schurken zijn, op een zoektocht tussen licht en schaduw die wij alleen gezamenlijk kunnen volbrengen.

Alle verhalen in dit boek zijn - ook waar zij zijn aangevuld en gero-mantiseerd. - in principe ook 'waar gebeurd' en zijn ontleend aan herinneringen van deze mensen over levens of bestaansvormen waarin zij eerder hebben geleefd.

Sommige van deze verhalen zijn mogelijk zelfs waar gebeurd in een nog verder strekkende betekenis: zij lijken verbonden aan personen die ons historisch bekend zijn. Of die historische verbanden inderdaad kloppen, is echter niet bewijsbaar. Zelf heeft Kamphoff voorts nog geen reden om aan te nemen dat ze niet waar zijn zeker als hij terugdenkt aan de immense gevoelens van schaamte en verdriet bij degene die deze verhalen in zichzelf ontdekte, maar hij acht het ook mogelijk dat we deze verwijzingen naar historische personen dienen op te vatten als symbolen en dat het er vooral om gaat deze symboliek te begrijpen en te doorvoelen. Als we op die manier kijken naar bekende helden of schurken, kan dit een heel nieuw licht werpen op het spel van Goed en Kwaad, waarin zij met elkaar verward zijn. Uit eigen ervaring weet hij dat dit 'nieuwe licht'; ons de weg kan wijzen naar intense diepe inzichten en inspiraties. Dat Matthijs Kamphoff een begenadigd verteller is, blijkt duidelijk in dit mooie boek dat ik in één ruk uitlas.

Barbara borecka & René Argonij: De kunst van het leven
Hajefa 2014 (aankondiging)

De Kunst van het Leven is grotendeels geboren uit de antwoorden van Barbara op de vragen van haar cursisten. Zodoende worden in dit boek niet alleen de basisprincipes van creëren uit de doeken gedaan, maar er wordt ook aangegeven hoe deze in de praktijk kunnen worden gebracht. Het boek staat vol praktijkvoorbeelden en direct toepasbare tips.

Zelfde auteurs: Het avontuur van de ziel,
Hajefa 2014 (aankondiging)

Het avontuur van de ziel is eveneens gebaseerd op de antwoorden van Barbara Borecka en gaat over de snelle transformatie in deze tijd en vertrouwen op onze ziel. Het boek verschilt niet wezenlijk van het vorige ||

Greek Summer

Evalofia, vrouw met liefdes

... Met nog het artikel over een Griekse VKK in mijn herinnering:

Mijn 'Greek Summer' speelt zich af in de Pílion, misschien wel het mooiste deel van Griekenland. Immers de Goden kwamen er uitrusten. Het is het Land van Jason en van de Argonauten, van de Centauren en van oude tot zeer oude platanen, zoals die van Tsagarada van ca. 1000 jaar oud.

Misschien klinkt dat alles door in de mooiste kerkzang die ik ooit, op de zondagmorgen in Griekenland hoorde: diepe, warme, lage klanken als van Tibetaanse monniken en van de didgeridoo. En net als in andere Griekse kerken, blijft het een komen en gaan en kun je je kerkgang combineren met een bezoekje aan de bakker.

Greek Summer

*Sun rising, moon rising
red from the sea,
shining its light
for all to see*

*Green hills and Aegean sea,
many greens and bleu
showing its beauty
for you and for me*

*Small stones and big rocks
they are there too
in all forms and colours,
incredible but true*

*Beaches so beautiful
and water so clear
with eternal music
so wonderful to hear*

*Children are playing
with water and sand
together with grown-ups,
a beautiful blend*

*This is where the Gods came
to relax and to rest
and to restore themselves
and then again, give us the best.*

Hoe verder? Een eerste reactie op het verslag van de Landdag door de samensteller ervan

Frank Kouwe

Hoe verder? Op deze vraag is nog geen antwoord. Misschien gaat er wel een vraag aan vooraf: willen we verder? En zo ja, waar gaan we dan mee verder? Waaraan gaan we dan werken? Ik heb daar wel gedachten over. Ik wil proberen die hier te verwoorden.

We zijn als Kerk – leken en geestelijkheid – in een proces van nadenken over onze liturgie. Voor zover ik weet, is er niet eerder in onze kerk zo’n breed – iedereen kan meedoen – en open proces geweest. Niet iedereen is daar enthousiast over. Niet iedereen heeft behoefte aan een nieuwe liturgie. Van hen die daaraan geen behoefte hebben, zijn er die er beslist geen bezwaar tegen hebben om na te denken en mee te werken aan een nieuw liturgie naast de bestaande. De reden om aan een nieuwe liturgie te werken komt naar mijn idee voort uit de reden waarom onze kerk is gesticht. Daar wil ik eerst op ingaan.

Vernieuwing met de VKK

Mgr. Wedgwood en Mgr. Leadbeater – de stichters van de VKK – waren allebei actief lid van de Theosofische Vereniging. Mgr. Wedgwood werd op 13 februari 1916 in de Oud-Katholieke Kerk in Engeland tot bisschop gewijd. Mgr. Wedgwood ontmoette Leadbeater die toen een niet-actief Anglicaans priester was. Diens opvattingen over het doel van de Mis en een kerkdienst sloten aan bij die van Mgr. Wedgwood, die Leadbeater tot bisschop zou wijden.

Mgr. Leadbeater raakte geïnteresseerd in de innerlijke werking van de Mis nadat hij op Sicilië de uitstorting van energie vanuit een RK kerkje waarnam. Daarna heeft hij met behulp van zijn helderziende vermogens een systematisch onderzoek gedaan naar de innerlijke werking van de Mis ⁽¹⁾.

Samen gingen beide bisschoppen werken aan wat later de VKK werd. Wat wilden Mgr. Wedgwood en Mgr. Leadbeater bereiken? Zij wilden binnen het Christendom via de VKK een nieuw licht laten schijnen op religie, kerk en bijbel. Daarvoor maakten zij gebruik van de theosofie zoals die einde van de 19e eeuw door H.P. Blavatsky in haar boek *De Geheime Leer* aan de wereld was gegeven.

Daaraan ontleenden zij een voor die tijd:

- nieuw Godsbeeld: er is één God die een liefhebbende God is Die in Zijn schepping Zijn plan van Evolutie uitvoert;
- nieuw Mensbeeld: een geestelijk wezen dat een belangrijke rol vervult in Gods Plan en door vele levens heen zich ontwikkelt naar volmaaktheid;
- nieuwe opvatting over Christus: kosmisch, mythisch, mystiek, hoofd van de godsdiensten in het innerlijk bestuur van de wereld;
- nieuwe opvatting over de betekenis en plaats van religie: alle religie komt voort uit God; religie speelt een belangrijke rol in de uitvoering van Gods Plan; religie stimuleert de mens in zijn geestelijke ontwikkeling naar volmaaktheid;
- nieuwe opvatting over de betekenis van kerkdienst: deze is bedoeld om door de samenwerking tussen mensen en engelen te komen tot een uitstorting van goddelijke energie over de wereld. Daartoe wordt tijdens de dienst o.l.v. een eng-

el een geestelijke tempel gebouwd. De mens zit niet voor zijn eigen verlossing in de kerk;

- nieuwe – esoterische – uitleg van de Bijbel;
- nieuwe visie op leven: alle leven – hoe eenvoudig de levensvorm ook is – is één en van God afkomstig.

Door zijn helderziende vermogens heeft Mgr. Leadbeater ons bewust gemaakt van de werking van ceremoniële handelingen/magie en van de betekenis van het gebruik van kleding, attributen, water en wierook etc. Zelf gaf hij aan dat veel van wat hij vertelde in feite kennis is die in de loop der eeuwen verloren is gegaan. Wat Mgr. Leadbeater zelf vond over het behaalde resultaat liet hij weten in een brief aan Annie Besant: “het voor die tijd best haalbare”. Over de liturgie zei hij: “ik heb het ‘bruin en grijs’ eruit gehaald”. Daarmee doelde hij o.a. op het beeld van de niets vermogende zondige mens, die God op kruiperige wijze moet smeken om genade en een God die niet de liefhebbende Vader is.

Vernieuwingsrichting binnen de VKK

In mijn persoonlijke beleving heeft Leadbeater vlak voordat het Aquariustijdperk begon, de kerk uit het Vissentijdperk ‘gerestaureerd’ door hetgeen aan kennis verloren was gegaan weer bij ons op het netvlies te zetten. In mijn overtuiging met de bedoeling dat anderen vanuit die kennis met verstand van zaken verder bouwen aan de VKK. Met name aan een liturgische vorm die past bij de mens en de energieën van het nieuwe tijdperk. Werken aan een nieuwe liturgie doen we dus niet voor onszelf. In mijn beleving hebben we ons als kerk tot nu toe gedragen als de knecht die het hem door zijn meester toevertrouwde talent tijdens diens afwezigheid in de grond begroef (Mat. 25: 14-30).

Ook priester Van der Stok geeft in een toespraak op 1 juni 1954 zijn mening over het doel en de taak van de VKK: “de VKK is een beweging geënt op traditie, bedoeld om vernieuwing te brengen in de religieuze aanbidding langs de oude lijnen. De VKK werd geplaatst op de oude, traditionele lijn met de bedoeling daarin meer vitaliteit, verjonging en vernieuwing te brengen.”

Op basis van wat hij daarover – verspreid in zijn reeks verhandelingen over *De Hemelse Machten* achter het Kerkelijk Jaar – zegt, gaat het volgens mij om:

- bevorderen van de werking van het vrouwelijk aanzicht van God in de H. Mis; daar de gemeente in vele opzichten het vrouwelijk aanzicht in de eredienst vertegenwoordigt, is het belangrijk dat de leden individueel en de gemeente collectief zich bewust worden van hun onmisbaar aandeel in de ideale viering van iedere H. Mis;
- de mens stimuleren zich bewust te worden dat zijn hoogste bestemming is zijn uniciteit te laten opbloeien in het Absolute waardoor de gehele schepping verlost wordt;
- open staan voor de krachtige stroom die van de toekomst komt en de oude christelijke kanalen vult en een rol vervult in de zevende periode (Aquariustijdperk) waarin alles uit de zes voorgaande perioden tot de volmaking wordt ge-

bracht die beoogd was bij het begin van het gehele tijdperk van ca. 14.000 jaar (veel zal afhangen van de bisschoppen en priesters der kerk, of deze elastisch en ontvankelijk zullen blijven, meer gekeerd naar de toekomst dan naar het verleden);

— doorgaan met de uiteenzettingen over de diepere betekenis van de verschillende tijdkringen en feesten van het kerkelijke jaar, de metafysische achtergrond van de kerk, van haar werk, haar sacramenten en haar diensten.

Terug naar waar wij nu staan. We hebben twee opeenvolgende Landdagen en de daar tussen liggende periode nagedacht en gesproken over het vrouwelijk aspect. We hebben ons afgevraagd wat dat is en geprobeerd daar antwoorden op te geven (zie het verslag elders in dit nummer).

Er zijn reacties gekomen om hiermee te stoppen. Anderen zeggen laten we met elkaar de diepgang en de betekenis van de Heilige Mis gaan onderzoeken. Er zijn stemmen dat het vrouwelijke er al in zit en dat we het alleen maar moeten gaan ontdekken. Nog weer anderen zeggen dat het gekunsteld is om te denken in vrouwelijk en mannelijk. Dat zit tussen onze oren. Het is één, het is androgyn. Of: Verlaat de termen vrouwelijk en mannelijk en heb het over vormgevende energie respectievelijk levengevende energie.

Mijn vernieuwingsrichting op dit moment

Wat mij opvalt is dat 'vrouwelijk' en 'mannelijk' antropomorf wordt opgevat. Vanuit het geslachtelijke, man – vrouw. Hoe wel begrijpelijk, is dat naar mijn opvatting niet de bedoeling. Want het gaat echt over energieën die in hun samengaan hun hoogste werkzaamheid krijgen. De een is zonder de ander niet creatief. De meest stoffelijke uitdrukking daarvan is de seksuele gemeenschap tussen vrouw en man, leidend tot de geboorte van een kind. Maar even zeer heeft dit betrekking op het niveau van voelen (astraal gebied) en denken (mentaal gebied) in iedere individuele mens, maar ook tussen mensen onderling. Daar voelen en denken vaak leidt tot handelen, zal dit meer creatief zijn naarmate we er beter in slagen de vrouwelijke en mannelijke energie daarin functioneel te laten samengaan. In iedere man en vrouw zijn de tegenstellingen van de mannelijke en vrouwelijke energie aanwezig. In onderstaand (vereenvoudigd) schema over deze energieën in de menselijke aura komt dat tot uitdrukking (2).

Tabel I —Werking van de vrouwelijke en mannelijke energie in de menselijke aura:

Lichamen van de mens	Vrouw	Man
hoger Mentaal	+	–
lager Mentaal	–	+
Astraal	+	–
Fysiek/ etherisch	–	+

– betekent: passief, ontvangend, sensitief, magnetisch, vrouwelijk; + betekent: actief, uitgaand, dynamisch, elektrisch, mannelijk

Wat mij in dit schema zeer aanspreekt is dat vrouwelijke energie beschreven wordt met de woorden passief en ontvangend, terwijl de mannelijke energie wordt beschreven met de woorden actief en uitgaand. Het geeft een tegenstelling aan die complementair is, een tegenstelling met een aantrekkingskracht. Het is de mens die ze bij elkaar kan brengen waardoor ze betekenis krijgen en functioneel worden. Het is als de sleutel en het slot. Mannelijke en vrouwelijke energie is in het fy-

sieke, etherische, astrale en mentale deel van de schepping realiteit. Daar is geen sprake van androgyniteit. Het is naar mijn idee juist de bedoeling dat wij mensen deze energieën en hun werking gaan begrijpen en er bewust mee gaan werken. De uitdaging voor onze Kerk is volgens mij om in de liturgie dat ook te doen.

Mijn suggestie voor de verdere aanpak zou zijn dat op te pakken door ons eerst verder te verdiepen in de vrouwelijke en mannelijke energie. Daarvoor zouden we bovenstaand schema als uitgangspunt kunnen nemen, mogelijk aangevuld met nog andere informatie. Vanuit die verdieping vervolgens samen onderzoeken of die energieën voldoende werkzaam zijn in de H. Mis.

Noten

1 – Zijn bevindingen heeft hij neergelegd in De Wetenschap der Sacramenten (1920). In de tweede uitgave heeft Mgr. Leadbeater de waarnemingen van priester Oskar Köllerström (1929) als voetnoten opgenomen en deze zijn voor zo ver ik weet in latere drukken altijd overgenomen (tenminste tot de laatste druk die ik heb, de zesde uit 1975). Onder het ABS voorzitterschap van mgr. Von Krushenstierna werd een bewerkte – 'abridged' – versie van De Wetenschap der Sacramenten uitgegeven. Hierin zijn delen weggelaten. Ik meen o.a. de uitgebreide vergelijking met de RK liturgie. Waarschijnlijk heeft hij zich bij zijn besluit om dit te doen, laten leiden door Mgr. Leadbeater zelf die in zijn voorwoord bij de eerste druk opmerkte dat hij zich ervan bewust is dat hij nogal eens uitgebreid interessante zijwegen bewandelde. Voor zo ver ik weet is er in de Nederlandse taal een druk verschenen, die van 1924, die later door Schors als gefotokopieerde uitgave op de markt werd gebracht (ca. 1970?).

2 – Ontleend aan Imre Vallyon, Heavens and Hells of the Mind. Sounding—Light Publishing Ltd. Hamilton, Nieuw Zeeland, 2007.

Frank Kouwe (1949)

Eerstaanwendend priester van de kerkgemeente Utrecht. Hij is bioloog en was voor zijn pensionering werkzaam bij een waterschap in het watermanagement (ecologisch waterbeheer), kennis-, innovatie- en talentmanagement.

* * *

Contact met geliefden na hun overgaan

Steeds meer publicaties over contact na overgaan van een geliefde – door Aat-Lambèrt de Kwant

Oude leringen vertellen dat we na de stoffelijke dood een wereld van licht binnentreden waarin we een steeds grotere vrijheid ervaren naarmate het bewustzijn steeds meer wordt losgemaakt van de zwaardere trillingen van de dichte fysieke stof.

*Toch lijkt er sprake van een contact tussen overledenen en hun nabestaanden. Het verhaal zoals Vicky van Zanten dit in *De Witte vogel* beschrijft, is een perimortale ervaring. Perimortale contacten hebben betrekking op opmerkelijke ervaringen die mensen overkomen na de dood van een geliefde. Hoewel er in de loop van de geschiedenis vaak verslag van is gedaan, had niemand het verschijnsel ooit een naam gegeven of het systematisch bestudeerd. Enkele jaren geleden verscheen in een Belgische krant een groot artikel "Het leven eindigt niet met de dood van een geliefde", bestaande uit interviews met weduwen en weduwnaars. Spon-taan vertelde er een man over de 'hallucinaties' die hij geruime tijd had na de dood van zijn vrouw.*

Beyond door Elleke van Kralingen

Elleke van Kralingen schreef jaren geleden al haar aangrijpende boek *Beyond*, over de grens van leven en dood, een autobiografisch verhaal over de liefde tussen een jonge Nederlandse vrouw en haar Noorse vriend, die op een studiereis en vakantie op Jamaica tot een hoogtepunt komt. Op hun laatste avond, op weg naar het strand, wordt hij door een auto geschept en overlijdt voor haar ogen. Te midden van de chaos en de verschrikking neemt zij waar hoe zijn ziel zich uit zijn lichaam terugtrekt, en toekijkt. Hij blijft bij haar in die eerste, moeilijke nacht. En er ontstaat een bijzondere dialoog, waarin hij haar ervan overtuigt dat er een realiteit is die voorbij leven en dood gaat en dat hun relatie in deze realiteit blijft bestaan. Hoewel zij zich meer dan eens afvraagt wat realiteit is en wat verbeelding, accepteert ze wat er gebeurt als haar persoonlijke beleving.

Gestuurd toeval door Marja Lensink

En in haar boek *Gestuurd toeval* beschrijft Marja Lensink over haar ervaring na het overlijden van haar echtgenoot Hans, journalist bij een groot regionaal dagblad.

Doordat zij de weken na zijn dood nauwelijks kon slapen, vroeg ze haar jongste dochter om een week met haar mee te gaan naar het door Hans en haar zo geliefde Griekse eiland Samos. De dag dat ze daar aankomt en in de warme zon, via de trap het vliegtuig verlaat, valt onmiddellijk alle verdriet van haar af. Ze vertelt: "Daar op dat mooie eiland kon ik eindelijk wel 's nachts slapen en sliep zelfs iedere nacht het klokje rond. (...) Die ochtend word ik om ongeveer negen uur wakker, het is heel licht en zonnig in de kamer, want er was slechts een voile vitrage voor het raam. Ik hoor een ademhaling en kijk naast me en daar ligt Hans met zijn rug naar me toe, in zijn blauwe badstof ochtendjas, naast me te slapen op een plek waar helemaal geen bed is. Ik ben heel verbaasd en realiseer me heel goed dat zoiets niet kan en wil hem daarom aanraken. Maar dan gaat mijn hand door hem heen en hij verdwijnt. Ik blijf verbaasd liggen en vraag me af hoe zoiets kan en maak dan snel mijn dochter wakker om het haar te vertellen. Als ik weer thuis ben ga ik lezen, op zoek naar informatie over eventuele verschijningen."

De witte vogel door Incky van Zanten

Zo verscheen dit jaar het boek *De witte vogel* van Incky van Zanten, een treffend liefdesverhaal over twee mensen die het, ondanks hun diepe liefde voor elkaar niet gegeven is om in dit leven samen te komen in een relatie. Het is ook het verhaal van Incky van Zanten zelf en in de romanvorm vertelt ze erover. Haar personage heet Jane.

Na zijn overlijden neemt Oliver, een ongelukkig getrouwde zanger, vanuit de andere wereld contact op met die Jane, de hoofdpersoon. De schrijfster beschrijft hoe de liefde doorwerkt in haar leven: de verwarring, het aanvankelijk verzet, de blijdschap, de groeiprocessen, het samen filosoferen, het plezier, de zoektocht naar de wereld waarin de man nu leeft. Steeds vraagt zij zich af: hoe kan dit alles, wat is dit allemaal?

Het gevecht van de tegenkrachten houdt haar voortdurend bezig en ze vraagt zich af: stimuleren die krachten haar juist? Sublimeert donker naar licht wanneer kracht en tegenkracht in aanraking komen met elkaar? Aan het einde van het boek beschrijft de schrijfster de bijna mythologische gebeurtenissen waarin zij terecht is gekomen.

Aangrijpend is het deel waarin ze na Oliver's overlijden rondwandelt in de buurt waarin hij gewoond heeft en daar in haar maag en slokdarm een scherpe, snijdende pijn voelt, terwijl ze zich daarvoor prima voelde. Ze voelt zich steeds beroerder en hoort plotseling haar naam noemen: "Jane, Jane." Het is Oliver, het is zijn pijn, zijn verdriet, over zijn huwelijk destijds. Hij heeft het haar weer even laten voelen, alsof ze het zelf is, zoals hij dat eerder deed. Daarna zitten ze dicht tegen elkaar, schouder aan schouder ... verbonden over de grens van leven en dood.

Incky van Zanten heeft 352 bladzijden nodig om haar ervaringen te beschrijven en doet dat heel getailleerd, en voor sommigen wellicht wat té uitvoerig, vooral het deel (134 bladzijden) voordat er sprake is van een contact na het overlijden van Oliver, maar echt storend is het niet.

Incky van Zanten heeft zes jaar na haar ervaringen nog steeds contact met Oliver. Opmerkelijk omdat de contacten met overledenen vaak na enkele jaren wat minder worden. Incky van Zanten is ook kunstschilderes en publiceert haar schilderijen in dit boek, zij vertellen eveneens het verhaal van deze liefde.

Al met al is *De witte vogel* een mooi geschreven boek dat ook weet te raken en wellicht mensen inspireert ook over hun ervaringen te vertellen of erover te schrijven.

Incky van Zanten
De witte vogel
Elikser (Leeuwarden)
2014

Ontdek de mysticus in jezelf

De universele wake-up call van het evangelie van Thomas

Ojas Th. de Ronde

Wereldwijd blijken mystieke teksten over 'de verborgen binnenkant van het alledaagse' een wonderlijke overeenkomst te hebben. Het is de taal van het hart. Helaas werd dit vaak door de leiders van traditionele godsdiensten verketterd of door zich als wetenschappelijk profilerende denkers verguisd. Maar hoe lang nog? Want een van de positieve neveneffecten van de huidige technologische ontwikkeling is dat alles nu in de openbaarheid komt, ook datgene wat wij 'in de binnenkamers met elkaar bespreken'. En vooral, we kunnen er via internet met iedereen in de hele wereld over communiceren. Die wereldwijde communicatie helpt ons ook naar het verleden terug te gaan en de archeologische vondsten samen te analyseren en met elkaar te vergelijken. Zo kunnen we nu in het verre verleden de sporen van de apostel Thomas volgen. In mijn vorige artikel volgden we zijn spoor tot diep in India (1), nu, in dit artikel, ook tot in het oude China. En wonderlijk genoeg, de boodschap die Jezus ons geeft in het evangelie van Thomas is nog steeds actueel. Voor ons in het Westen, maar ook in het moderne China. Hij maakt immers in ieder van ons de mysticus wakker.

Meer ruimte voor individuele, spirituele ervaringen

Mystici hebben het nooit gemakkelijk gehad. Een snelle blik op de geschiedenis van bijvoorbeeld de monotheïstische godsdiensten maakt dat duidelijk. Binnen de Islamitische wereld waren de mystieke soefi's nooit erg welkom. Hun werd het leven vaak zuur gemaakt en soms werden ze ook verbannen of vermoord. Ook de mystieke kabbalisten of chassidim waren niet altijd welkom in de Joodse wereld. Om nog maar niet te spreken van de christelijke mystici waarvan er tallozen werden verketterd of op last van de Inquisitie eindigden op de brandstapel.

Maar momenteel lijkt het er op dat zij binnen een aantal traditionele kerken niet meer zo hardhandig worden aangepakt. Dat zou één van de gunstige neveneffecten kunnen zijn van de nieuwe technologische ontwikkelingen die meer ruimte geeft aan ervaringen van individuen. Waarschijnlijk zien ook deze traditionele kerken nu dat het tij niet meer te keren is en worden zij soepeler in hun opvattingen over wat een individu zelf wel of niet mag beslissen. Veel traditionele kerken gaan een progressievere koers varen. Niet gemakkelijk, want zij lijken nu van rechts te worden ingehaald door de conservatieve evangelische kerken die wereldwijd een steeds hardere en fundamentalistische lijn gaan volgen. Maar toch, binnen de traditionele christelijke kerken lijkt er meer ruimte te ontstaan voor diegenen die hun eigen spirituele ervaringen serieus durven nemen en willen onderzoeken welke rol God daarin speelt en wat deze ervaringen sociaal en maatschappelijk betekenen. Dit is een gunstige voedingsbodem voor een meer mystiek leven.

Ook binnen de seculiere, wetenschappelijke wereld ontstaat er steeds meer interesse in de gunstige effecten van bijvoorbeeld yoga, vipassana meditatie en mindfulness op het dagelijkse leven. Wie op internet op zoek gaat vindt momenteel duizenden studies over de relatie tussen deze vormen van 'naar binnen gaan' en bijvoorbeeld stress reductie, concentratie, creativiteit en welzijn. Ook dit is een gunstige voedingsbodem om de 'mysticus in jezelf' te vinden.

De niet-westerse Jezus

In mijn vorige artikelen over de boodschap van Jezus volgens Thomas heb ik de mystieke aspecten van de boodschap van Jezus mogen belichten. Daar beginnen we nu in het Westen oog voor te krijgen, maar het is goed te beseffen dat Jezus als

mystieke parel 'oud nieuws' is in het Oosten. Hier had men al snel na de dood van Jezus weet van. Dit met name omdat Thomas met zijn evangelie hier grote invloed had.

Daar kunnen we veel van leren. Maar om dat te beseffen moeten we even afstand doen van het idee dat het Westen het monopolie heeft op de interpretatie van de boodschap van Jezus. Niet gemakkelijk, omdat wij er zo aan gewend waren dat het Westen ook de culturele en spirituele hegemonie over de wereld had. Maar nu deze hegemonie wereldwijd tanende is, beginnen westerse christenen open en met interesse te luisteren naar de wijze waarop bijvoorbeeld christenen in India en China de boodschap van Jezus interpreteren. En dat geeft vaak verrassende inzichten. Wie zich hierin wil verdiepen raad ik aan het boek van Martien Brinkman *De niet-westerse Jezus* ⁽²⁾ te lezen.

Als je dit boek leest is het soms alsof je als Marco Polo op reis gaat en tot je verrassing ontdekt dat er overal boeiende en bloeiende christelijke gemeenschappen bestaan die je veel nieuws kunnen vertellen over Jezus als bodhisattva, avatar of goeroe. Het is in ieder geval iets wat Marco Polo in de 13e eeuw is overkomen. Omdat de paus gehoord had dat er door Džengis Khan een groot Mongools rijk was gesticht, stuurde hij er boodschappers op uit om poolshoogte te nemen. Marco Polo was er een van en in zijn beroemde reisverslag *Il Milione* (De wonderen van de Oriënt) vertelt hij over alle ongelooflijke dingen die hij meemaakte, maar ook over het groot aantal christenen dat hij op zijn reis door Centraal-Azië en China ontmoette.

De Stralende Religie

Wij weten nu dat dit christenen waren die uit Perzië moesten vluchten voor de Romeinse overheersers en er in slaagden miljoenen Aziaten te bekeren. In de tijd dat Marco Polo hen aantrof was hun aantal zelfs groter dan die van de kerk van Rome. Džengis Khan, die tolerant was tegenover de meeste religies, was zelfs geneigd deze 'kerk van het Oosten', die ook wel 'de Stralende Religie' genoemd werd, tot staatskerk te maken. Maar daar was tijdens zijn leven te veel verzet tegen van de islamieten. Zijn opvolger, Timoer Lenk, was een fanatiek moslim en besloot de lastige christelijke concurrent voorgoed uit te schakelen. Er volgde een ware genocide. Velen werden op afschuwelijke wijze gedood of bekeerden zich tot de islam om hun leven te redden.

Afbeelding 1 – Chinese christenen

Momenteel, nu het christendom in China weer een grootse ‘revival’ doormaakt, wordt er meer onderzoek gedaan naar deze vroege christenen en komt er veel aan het licht dat ook voor de christenen in het Westen inspirerend kan zijn. Zo wordt er momenteel steeds meer bekend over een wonderlijke zuil in Hsi-an-fu die in tijdens de Tang-dynastie 781 is opgericht ter ere van de ‘Stralende Religie van Daqin’ (‘Daqin’ is het Chinese woord waarmee men verwees naar het Romeinse Rijk). De stele (ook: stèle) is beschreven met Chinese karakters en, wat zeer verwonderlijk is, ook een groot aantal woorden in het Syrisch, de taal waarin ook oorspronkelijk het Thomasevangelie is geschreven⁽³⁾. De tekst vertelt over de schepping van de wereld en over de doop en kruisdood van Jezus. De stele is een eerbetoon aan de christelijke missionarissen en weldoeners die uit ‘Daqin’ kwamen.

Onderzoek heeft uitgewezen dat het hier om een stele ter ere van de ‘nestoriaanse christenen’ gaat, een kerk die niet in Rome maar in het toenmalige Perzische rijk haar oorsprong vond en die, volgens de legende, door de apostel Thomas werd gesticht toen hij op weg was naar India. Archeologische vondsten over deze christenen maken duidelijk dat het om uitgebreide en zeer levendige christelijke gemeenschappen gaat, verspreid over het hele Oosten en Verre Oosten.

Wie dieper ingaat op hun godsdienstige beleving ontdekt dat deze christenen in staat waren op een unieke wijze elementen van de godsdiensten en levensbeschouwingen uit hun omgeving in hun eigen leven te integreren. Zij bleken in staat enkele elementen van het boeddhisme, confucianisme en daoïsme in hun christelijke beleving te kunnen opnemen.

Zo zijn er veel kruisen gevonden die onmiddellijk herkenbaar zijn als ‘nestoriaans christelijk’ omdat zij niet zozeer de lijdende Christus weergeven, zoals wij in het Westen graag doen, maar de triomf en de overwinning op het kruis. Veel van deze kruisen hebben daarom een lichtsymbool en dragen in het midden een swastika, een ‘zonnewiel’, bekend als een oud boeddhistisch zonnelymbol. Dit is typerend voor deze vorm van christendom die ‘de stralende religie’ wordt genoemd⁽⁴⁾.

Het wonder van de emanatie

In het voorbeeld van een swastika in het kruis zien we hoe het christendom vanaf het begin in staat is geweest de eigenheid te bewaren en toch nieuwe antwoorden te vinden in steeds nieuwe omstandigheden. Dit heeft voor een groot deel haar dyna-

miek bepaald. Zo heeft de boodschap van de Joodse Jezus zich ook verder ontwikkeld, niet alleen in reactie op de Grieks-Romeinse wereld, maar ook – zoals wij nu beginnen te ontdekken – op die van het Oosten en Verre Oosten. Onderzoek kan inspirerend zijn voor dit moment, nu wij persoonlijk of via internet met talloze geloofsvormen geconfronteerd worden en uitgedaagd worden antwoorden te geven die authentiek christelijk zijn en tegelijk aangepast aan deze tijd.

Een ander goed voorbeeld is de manier waarop in het Verre Oosten een dialoog op gang kwam tussen christenen en daoïstisch wijzen. Vooral de gnostische christenen – een stroming waarvan het evangelie van Thomas een oerbron is – herkennen al snel in het Daoïsme een wezenlijk element van hun eigen mystieke ervaringen. Zij herkennen in zichzelf de ‘godsvonk’ en beleven daarin het wonder dat wij mensen ‘uit God voortkomen zoals stralen uit de zon’.

Afbeelding 2 – Emanatie uit het Ene

In feite betekent dit dat wij wezensgelijk zijn met God. Voor traditionele christenen die een Westers, kerkelijk geloof belijden is dit een schok. Maar niet voor diegenen die goed luisteren naar wat Jezus zegt in het Thomasevangelie. In logion 51 wordt Hem gevraagd: “Wanneer zullen de doden rust vinden en wanneer zal de nieuwe aarde komen?” Jezus antwoordt dan: “Wat je nog verwacht is al gekomen, maar je herkent het niet.” Jezus zegt dat het er in het leven om gaat de ‘godsvonk’ in het hier en nu te herkennen. Niet wachten op later. Herken je goddelijke aard hier en nu. Als je dat overkomt ben je geslaagd voor het leven, dan ben je gelukkig, dan ben je in de eenheid met de Ene.

In logion 19 spreekt Jezus hier ook op een meer cryptische manier over als Hij zegt: “Gelukkig hij die is voordat hij werd.” Het is een spreuk die je rustig op je moet laten inwerken. Wat wordt hier gezegd? Wat betekent hier ‘worden’ en ‘zijn’? Wie wordt hier gelukkig geprezen? Diegene die beseft dat er een ‘worden’ is in de materiële wereld, maar zich tegelijkertijd herinnert dat hierin het goddelijk ‘zijn’ prioriteit heeft. Degene die beseft dat de mens tijdelijk en vergankelijk is, maar tegelijkertijd weet heeft van Gods licht en kracht in

zijn diepste wezen. Degene die beseft dat de werkelijkheid in een nooit eindigend scheppingsproces voortvloeit uit de oerbron van het goddelijke 'zijn', zoals het licht ononderbroken uit de zon straalt.

Deze wonderlijke 'emanatie van de schepping uit het goddelijke' was voor de gnostische christenen een vanzelfsprekend onderdeel van hun wereldbeeld. Onderzoekers van de bredere gnostische wereld van die dagen stellen zelfs dat dit een constante was in alle gnostische systemen. Niet de dualistische tweespalt tussen God en mens, tussen geest en materie, maar de eenheidservaring met het goddelijke in het diepste van het eigen hart werd door alle gnostici als het meest overweldigende levensgeheim gedeeld.

En hierin kunnen gnostici en daoïsten elkaar vinden. Want ook voor deze wijzen uit het Verre Oosten geldt: er is één primaire kracht waaruit alles voortkomt, uit het onbeschrijflijke Ene komen door emanatie de duizend dingen voort ⁽⁵⁾.

En als we beseffen dat deze primaire kracht vaak als zon wordt gezien en als zonnewiel wordt gesymboliseerd, dan begrijpen we ook de diepe betekenis van de nestoriaanse kruisen. Het kruis met zijn verticale en horizontale balken en het zonnewiel op het snijpunt krijgt grote zeggingskracht in de dialoog met anderen. De verticale balk staat voor de indalende kracht van het goddelijke 'zijn', de horizontale balk vertegenwoordigt de spreidende kracht die werkzaam is in deze 'wordende' wereld. En in het centrum het zonnewiel, het goddelijk principe, symbool van de primaire kracht waaruit alles voortkomt.

De Chinese Gnosis

En in de mens is het de godsvonk die verbonden is met deze primaire goddelijke kracht. Zowel in de gnostische geschriften als in het daoïsme kent men hiervoor hetzelfde woord: 'zelfkennis'. Dat is boeiend voor ons gesprek met het Verre Oosten. Daarom hebben twee leden van het Lectorium Rosicrucianum daar onderzoek naar gedaan en hierover een boek geschreven dat de interessante titel draagt: *De Chinese Gnosis* ⁽⁶⁾. Hun vertrekpunt is de *Dao De Jing*, het klassiek werk van oude Chinese wijze Lao Zi.

In de 19e eeuw werd dat werk in het Westen bekend en sindsdien zijn er talloze vertalingen, verklaringen en commentaren over verschenen waarin schrijvers gepoogd hebben dit korte en zeer diepzinnige boek enigszins begrijpelijk te maken voor de westerse mens. In het boek *De Chinese Gnosis* wordt een nieuwe weg gegaan. De *Dao De Jing* wordt nu gezien als een gnostiek geschrift en door ogen van westerse gnostici gezien en belicht. Al lezend wordt het inderdaad duidelijk: de gnosis – de oorspronkelijke kennis Gods, het innerlijke weten dat de mens toegang verschaft tot de weg die naar verlossing leidt – is universeel. Zij wordt gevonden in de wijsheidstaal van alle eeuwen, van alle volkeren en rassen.

Om een voorbeeld te geven. In de *Dao De Jing*, hoofdstuk 33, zegt Lao Zi: "Hij die andere mensen overwint is sterk. Maar hij die zichzelf overwint is almachtig". En in hun commentaar hierop zeggen de auteurs van *De Chinese Gnosis*: "Het komen tot almacht wil zeggen: het doordringen tot, het deel krijgen aan het kernwezenlijke van de Godheid door zelfkennis." Ook Jezus verwijst hiernaar als hij in logion 2 van het evangelie van Thomas zegt dat een mens door zichzelf te kennen "koning zal zijn van het Al. En koning zijnde zal hij zijn rust herfinden." Wezenlijke kennis van onszelf is de grootse opdracht

waarvoor wij in ons leven geplaatst zijn. Het is het thuiskomen van de mysticus bij zichzelf.

De spreidende kracht van de liefde

Kan de christelijke mysticus het hierbij laten? De bekende boeddhistische monnik Thich Nhat Hanh heeft daar over een boek geschreven dat de intrigerende titel draagt: *Jezus en Boeddha als broeders* ⁽⁷⁾. Heel fijnzinnig legt hij daarin uit waarin de christenen en boeddhisten elkaar kunnen aanvullen. Boeddhisten en andere mystieke stromingen in het Oosten hebben uitgebreid onderzoek gedaan op het gebied van inkeren, naar binnen gaan, mediteren, zelfkennis. Daar kunnen traditionele christenen van leren, want voor hen is dit vaak nog onontgonnen terrein. Maar de mystieke stromingen van het Oosten kunnen ook iets belangrijks leren van het traditionele christendom: naastenliefde. Wie zich Jezus herinnert, denkt aan naastenliefde. Wie aan Boeddha denkt gaat mediteren. Wat dit betreft zijn Jezus en Boeddha broeders en kunnen hun volgelingen van elkaar leren.

Thich Nhat Hanh kent de kracht van naastenliefde. In China is de christelijke naastenliefde de grote motor achter de enorme bloei die de christelijke kerken momenteel meemaken. In een land waarin alles lijkt te draaien om geld, kapitalisme en economische groei is zorg en liefde voor elkaar een spaarzaam goed. De kerken bieden dat aan en steeds meer mensen willen daar gebruik van maken. Dat is waarschijnlijk de reden dat er overal in China huisgemeenten en imposante kathedralen ontstaan en dat het ledental met sprongen groeit: volgens het statistisch bureau Pew Forum in een paar jaar van 2 miljoen tot 68 miljoen. En de voorspellingen gaan tot 247 miljoen in 2030. De manier waarop de kerken de boodschap van Jezus interpreteren slaat opeens weer aan ⁽⁸⁾.

Maar Thich Nhat Hanh kent hier ook de schaduwzijden van. Naastenliefde kan voor de christenen een zware plicht worden, iets dat ze moeten doen 'om de kerk te laten groeien', 'iets waarvoor je later in de hemel beloond wordt' of 'iets wat je verplicht bent om te doen omdat God anders kwaad wordt'. Dat frustreert de groei in bewustzijn, zelfliefde en zelfkennis. Daarom brengt hij 'naastenliefde' terug naar de kern: meditatieve zelfkennis.

Vanuit een meditatieve houding is naastenliefde meer dan iets waardoor het kerkelijk instituut groeit of waarvoor je beloning of straf krijgt. Dan is het een inspirerende kracht die uit je binnenste voortvloeit en die zowel jezelf als anderen heelt. Jezus spreekt hierover ook in logion 69 van het evangelie van Thomas: "Zalig zij die geraakt worden in hun ziel. Waarlijk zij zijn het die de vader hebben leren kennen." Het kennen van de vader betekent voor Jezus altijd: je persoonlijke bewustzijn verbinden met de tijdloze kern die je bent, met de volledige werkelijkheid, met de bron van alle 'zijn'. Dan is er een vanzelfsprekend eenheidsbesef met al-wat-is. Dan is de afgescheidenheid opgeheven. Dan is naastenliefde iets vanzelfsprekends en worden we in onze ziel geraakt door al wat om ons heen gebeurt. Dan is de pijn en vreugde van onze medemens en ander schepselen ook onze eigen pijn en vreugde.

Dan houden wij de ander niet meer buiten in een 'splendid isolation' van onze meditatie, maar dan gaan we mee met er om ons heen gebeurt en dat brengt ons bij de bron die we zelf zijn. Openheid voor de mensen en wereld om ons heen doet in ons een verlangen ontwaken om naar binnen te gaan. En vandaar weer naar buiten, om de liefde te spreiden.

Dit is de moderne mysticus. Hij is thuis in het Westen en in het Oosten. Daar leert hij voortdurend van. Daarom heet hij iedereen welkom en iedereen brengt hem bij zichzelf thuis. Hij leeft op het kruis van de wereld, staat open voor de kracht 'van boven' en kent de wegen in de jungle van de maatschappij. Maar niet als slachtoffer, want hij bewaart in zijn hart een geheim: de godsvonk die het leven hier op aarde tot een paradijs kan maken.

Noten

- (1) Ojas Th. de Ronde, Zien met je Hart, *Reflectie*, zomer 2014
- (2) Dr. Martien Brinkman, *De niet-westerse Jezus – Jezus als bodhisattva, avatara, goeroe, profeet, voorouder en genezer*, Uitgeverij Meinema, 2007
- (3) Voor meer informatie en afbeeldingen zie op internet: Nestoriaanse Stele, Wikipedia
- (4) Voor meer informatie en afbeeldingen zie op internet: China- de Mongolen en het Nestoriaanse bronzen kruis.
- (5) J. van Rijckenborg en Catharose de Petri, *De Chinese Gnosis*, Lectorium Rosicrucianum, 'www.rozenkruis.nl'.
- (6) Thich Nhat Hanh, *Jezus en Boeddha als broeders*, Asoka, 2001
- (7) Christendom in China, in: *Trouw*, 23 april 2014.

Bronnen van de gebruikte afbeeldingen

Afbeelding 1 – Chinese christenen: 'www.blogaap.nl', China-deskundige Fred Sengers (1968) publiceert op Blogaap.nl dagelijks over het belangrijkste nieuws uit en over China.

Afbeelding 2 – Emanatie uit het Ene: 'www.healingart.nl'.

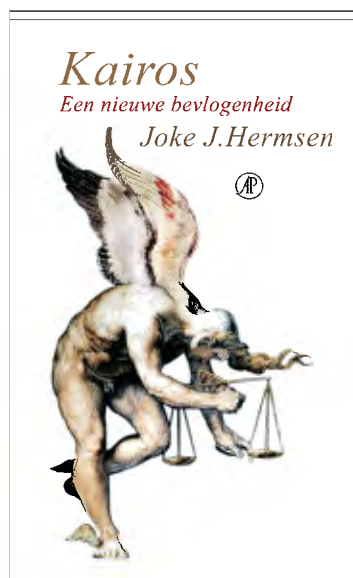

Ojas Th. de Ronde behaalde in 1970 zijn doctoraal theologie aan de Universiteit van Nijmegen. Daarna verbleef hij enige jaren als spiritueel zoeker in India. Na zijn terugkeer in Nederland begon hij, samen met zijn vrouw, het coaching- en counselingbureau Fenix en werd hij docent aan de Humanuniversiteit, een internationaal centrum voor therapie en meditatie. Momenteel geeft hij workshops, schrijft artikelen

en verzorgt wekelijkse webradio-uitzendingen 'De Nieuwe Mens', www.denieuwemens.eu

* * *

Boeken (5)

Joke J. Hermesen: Kairos - Een nieuwe bevlogenheid Arbeiderspers 2014

Rust en aandacht zijn belangrijke voorwaarden voor creativiteit en helder nadenken, betoogde Joke J. Hermesen in haar in 2009 verschenen boek *Stil de tijd*, een essaybundel waarvan de titel is ontleend aan een dichtregel van Gerrit Kouwenaar ("spel het vlees, stil de tijd, leef nog even") Met dit boek gaf zij een fascinerend beeld over het tijdsdenken in de westerse filosofie. Kairos mag zich de laatste jaren in een opleving verheugen. Maar hoe komen we na de rust weer in beweging?

In haar nieuwe boek *Kairos* pleit zij met passie voor een andere, meer bevlogen tijd. We kennen Chronos als de lineaire, meetbare tijd, de kloktijd, maar we zijn Kairos als 'de god van het geschikte ogenblik' vergeten. Toch kan juist deze tijdervaring onverwachte kansen en inzichten bieden. Hermesen vindt Kairos terug in het werk van o.a. Nietzsche, Arendt, Bloch, Benjamin en Heidegger, en verbindt deze aan begrippen als enthousiasme, inspiratie, empathie en bezieling. De boeiende essays over filosofie, kunst, cultuur en onderwijs, bieden een nieuwe, hoopvolle perspectieven in deze tijden van crisis en zetten aan tot nadenken over noodzakelijke veranderingen.

Lange tijd heeft Kairos moeten leven in de schaduw van 'grote broer' Chronos. De industriële revolutie zorgde er immers voor dat tijd geld werd. Arbeid werd kloktijd werd geld en Kairos, de tijdervaring, trok zich noodgedwongen terug. Machines namen het werk over van de mens, sneller, efficiënter, tijdsbesparender. Alleen merken we er niets van. Steeds vaker hollen we onszelf voorbij op zoek naar dat beetje schaarse vrije tijd: de paradox van tijdsbesparing krijgt een heel ironische ondertoon.

In haar boek spreekt Hermesen van de 'homo digitalis.' Onze

complexe en door sociale media overbezette levens maken het niet eenvoudig om het onderscheid tussen Kairos en Chronos nog te kunnen waarnemen. We laten noodgedwongen onze levens bijna volledig door de kloktijd bepalen, en kennen te weinig momenten van rust, aandacht of alerte bezinning om die gevleugelde Kairos nog eens stevig bij zijn haarlok te grijpen. En dit is volgens Hermesen precies wat ons te doen staat, want nu de homo 'digitalis' en de digitalisering van de wereld onomkeerbare feiten zijn, is het van belang ons denken aan te scherpen, zo scherp als het mes waar de weegschaal van Kairos op balanceert. En dat we de impact van de digitale transformatie ook kunnen begrijpen en duiden en er vervolgens naar kunnen handelen. Hermesen verwijst in dit verband naar een van de laatste interviews van Martin Heidegger in tijdschrift *Der Spiegel*, waarin hij stelt dat we de vraag naar het wezen van de techniek onvoldoende gesteld hebben, waardoor de mens door de techniek overheerst dreigt te worden. "We weten nog niet hoe we aan het wezen van de techniek moeten beantwoorden en onderschatten 'hoe de techniek in haar wezen iets is, dat de mens van zichzelf uit niet kan beheersen.' De techniek dreigt de mens te 'ontwortelen' en steeds meer van zichzelf en van de aarde 'los te rukken."

Terecht zegt Hermesen dat dit het 'geschikte ogenblik' is om die vraag nu te stellen. Niet alleen de beeldschermverslaafden onder ons zouden zich moeten afvragen wat de techniek met ons doet. Eerder sprak ze in een lezing al van de mythe van de voortdurende bereikbaarheid, de perfecte communicatie, die de mens tot slaaf van de dingen maakt. En dan vooral "dingen met beeldschermen". 'Als gevolg van al die moderne communicatietechnologie – die ons wordt opgedrongen, en die we gretig tot ons nemen om hip en trendy te zijn – laten we onszelf voortdurend onderbreken, in gesprekken met anderen, in onze gedachten. Dat gaat ten koste van creativiteit, zelfreflectie en aandacht voor anderen, voor vriendschap.'

Kairos, een nieuwe bevlogenheid is geen essaybundel die je in één ruk uitleest, maar het boeit! Het kostte me moeite het boek terzijde te leggen. Joke J. Hermesen is een denker en schrijver die niet alleen die vraag stelt, aan zichzelf en wel op zo'n manier dat de lezer hem direct ook op zichzelf betreft, maar die de vraag ook weet te beantwoorden. Niet zomaar vrijblijvend, vrijwiegend semi-filosofierend, maar door je werkelijk zelf aan het denken te zetten. ||

De onbegrepen navigatie

Arthur Robinson

Geïnspireerd door het thema van het Symposium van 29 maart 2014 in de Westerkerk in Amsterdam, besloot ik mijn visie op het leven op te schrijven. Thema van het Symposium was: De uitdaging van de ziel – waarheid, weten en wijsheid. Mijn vraag is: Daagt de Ziel of de persoonlijkheid in de mens uit? En als die uitdaging voorligt, weet de mens dat dan wel?

Tijdens mijn revalidatie....

Na mijn knieoperatie op 20 Juni 2014 had ik weer uitgebreid gelegenheid over onderwerpen, als de uitdaging van de Ziel en het geraakt zijn door Gods Liefde na te denken. En ik besloot mijn levensvisie weer te geven. Een levensvisie, die misschien anders is dan de traditionele gedachtevorm.

Wat in het algemeen God genoemd wordt is de uitstromende Goddelijke Wil en Wijsheid vanuit het ongeopenbaarde. Het is de levensadem die alles openbaart en zich ontwikkelen wil. Dit is de reden, dat alle leven gerespecteerd en bewonderd dient te worden, omdat dit de Goddelijke openbaring is, ook als het anders is dan wij zouden wensen.

Ik begrijp nu dat deze herkenning mij raakt.

Diepe verwondering.

De Ziel

Terugkomend op de Ziel uit het thema van het Symposium, ben ik ervan overtuigd dat de Ziel een uitdrukking is van wat in het algemeen God of de Godsvonk wordt genoemd. Deze Godsvonk bestaat uit de drie aspecten Vader, Zoon en H. Geest.

Vanuit deze Godsvonk nu ontstaat de Ziel, die ook gedeeld is in drie aspecten. Twee delen blijven immaterieel, dus zijn en blijven ze geest. Het derde deel is de bezieling van de mens. Het Leven bij de conceptie.

Het lager bewustzijn groeit op tot mens, maar de verbinding met de geest raakt gaandeweg vaak vergeten. En dan wordt voor de schijnbare geborgenheid, door de mens de hardnekkige cocon van materie om zich heen gebouwd.

Toch blijft die bezieling met de twee geestelijke delen verbonden en dus is de Ziel in ons bewustzijn aanwezig, maar de mens is dat niet bewust.

Het denken beheerst de mens in het algemeen. Daardoor is de Godsvonk iets vreemds en onherkenbaar. Voor de materieel gerichte mensen is de Godsvonk onbewust aanwezig. De Godsvonk is er wel, maar men weet er niet van, ervaart deze niet.

De Ziel is de uitdrukking van de Godsvonk en kan Liefde, Licht of Kracht zijn. Het ideale is als al deze drie aspecten in het leven tot uitdrukking komen, maar meestal is het er slechts één. Daarom dus mijn visie dat de Ziel voor 2/3 Geest blijft en voor 1/3 in de materie werkt.

De Godsvonk is de allesomvattende Bron van Scheppings-energie, Alwetend, volstrekt volmaakt en pure Liefde en Wijsheid waaruit alles voortkomt.

De Ziel manifesteert zich op verschillende wijze.

Het is de Ziel, die de persoonlijkheid van de mens zou kunnen regenereren en hervormen.

Het is onze persoonlijkheid, die de schoonheid van de Zielenenergie in ons versluiert.

De grootste vijand ofwel versluiering in de mens is niets anders, dan zijn/haar eigen persoonlijkheid, die op de uitdagingen van de Ziel zou moeten reageren.

Als de persoonlijkheid minder blind/doof voor de Ziel zou zijn, zou de mens de Zielenenergie meer waarderen.

De ogenschijnlijke verschillen, die in dit opzicht tussen mensen bestaan, zijn de verschillen in expressie.

De Ziel wil niets anders dan dat de mens bewust wordt van de aanwezigheid van de Ziel.

Het ontdekken van de Ziel kunnen we bewustwording noemen. Dat is wakker worden van de persoonlijkheid, dat is het ontvangen van de onophoudelijke prikkels van de Ziel.

De kloep op de deur zonder knop aan de buitenkant. Oude katholieke bidprentjes, waar de op een deur kloppende Christus afgebeeld staat, beelden dit uit.

Als de mens boven het materialistische denken uit stijgt, wordt er een deur in de materialistisch georiënteerde cocon geopend en contact met de Ziel gemaakt.

Dan zou die ontwakende mens vele andere mogelijkheden kunnen gaan zien!

Navigatie

Tegenwoordig vertrouwt iedereen op de werking van de navigatieapparatuur op onze tocht van A naar B. De navigatieontvanger reageert op signalen van de satellieten, die om de aarde hun invloed hebben. In die zin is de Ziel te vergelijken.

Namelijk qua werking, de Ziel is qua werking met de satellieten te vergelijken, maar de zielen zijn geen objecten. Het geheel is een sfeer van hoge frequenties, zoals ook het hoger bewustzijn van hogere frequentie is.

Dat hoger bewustzijn is altijd in ons aanwezig, daarom gebruik ik het bidprentje van de op de deur kloppende Christus.

En ook De weg naar Emmaus is zo'n voorbeeld van Christus' aanwezigheid.

Op weg naar Emmaus – Voetstappen in het zand

Op een nacht had iemand een droom. Hij droomde dat hij wandelde op het strand in gezelschap van de Heer. In de lucht flitsten scènes van zijn leven voorbij. Van elke scène zag hij telkens twee paar voetafdrukken in het zand: één van hem en één van de Heer.

Toen de laatste scène van zijn leven voorbij geflitst was, keek hij terug naar de voetstappen in het zand en hij stelde met ontsteltenis vast dat vele malen op zijn levenspad slechts één paar voetafdrukken te zien was.

Tevens realiseerde hij zich dat dit telkens gebeurde tijdens de droevigste en moeilijkste perioden van zijn leven.

Dat stoorde hem grondig en hij besloot de Heer hierover te ondervragen. "Heer, U zei me toen ik besloten had U te volgen altijd bij me te blijven op al mijn wegen.

Maar ik heb gemerkt dat gedurende mijn moeilijkste levensdagen er maar één stel voetafdrukken te zien is.

Ik begrijp niet waarom U mij precies in tijden van hoogste nood alleen gelaten hebt."

De Heer antwoordde: "Mijn Zoon, mijn edel kind, ik hou van je en zou je nooit verlaten. Tijdens jouw dagen van beproeving en lijden, zag je maar één paar voetafdrukken omdat ik het was die je toen gedragen heb."

De Ziel is het contactcentrum tussen ego en Godsvonk. De Ziel straalt de energie door ons bewustzijn heen en hamert als een fanatieke specht op ons lager bewustzijn, onze ego of persoonlijkheid, tot men een deurtje opent om de Goddelijke Liefde te ontvangen.

Zoals de navigatieontvanger in de auto routekaarten bezit; zo hebben mensen routekaarten in het innerlijk Weten. In aanleg is daar alles aanwezig. Men noemt het "de weg naar het Zelf" of "ken uzelf" of "de innerlijke weg naar Vrede".

Hoe meer men vertrouwd raakt met deze navigatievorm, des te meer inzicht men krijgt in het leven op aarde; de weg door duisternis en illusie heen. Daar is zeker navigatie voor nodig!

Het gebed

Over het algemeen bidt men om iets te krijgen, iets af te wenden of voor algemene welstand.

Een oernatuurlijk verlangen is hartstocht. Het bidden tot God blijft helaas voor velen abstract, maar het is: het deurtje naar de Ziel openen. In die zin is bidden het juiste contact leggen met de geestelijke Ziel ofwel met de Goddelijke Bron. Want de immateriële Ziel is één met het Goddelijke.

Contact leggen met de Ziel, is contact leggen met Christus, die de Goddelijke liefde is.

Bid niet met berekening, om iets te krijgen, maar met de stuwkracht van de Ziel binnen in u.

Want men krijgt wat men toekomt. Dat geldt ook voor onprettige zaken. Inzicht daarin krijgen is bidden om een oplossing van obstakels te vinden. Bid dus liever om inzicht en begrip in het leven van alle wezens. "Leer uit de natuur", is een wijs advies.

Het verborgen leven, trillend in elk atoom, is de Goddelijke openbaring, die herkend wil worden. Goddelijke energie die zich wil ontplooiën.

De ontmoeting van de "Levengevende energie" en de "Vormgevende energie" creëert steeds nieuwe geboorten van Goddelijke Openbaring, waar de mens groot respect en bewondering voor zou moeten hebben. Het ervaren van geopenbaarde

Goddelijke intelligentie die Waarheden uitdrukt, roept bij mij diepe ontroering en bewondering op.

Dit gevoel noem ik: "het geraakt zijn door de Goddelijk Liefde."

*

Arthur Robinson (1937)

Geboren in Indonesië (voormalig Ned. Indië) en in Bandoeng als altaardienaar in de VKK begonnen. Na repatriëring werd in Nederland het dienen aan het altaar weer opgepakt in de kerken: Arnhem, Amersfoort, Raalte en Utrecht. Tegelijkertijd de Vrij-Katholieke opleiding tot priester gevolgd. In Den Haag werd ik door Mgr. van Brakel tot priester gewijd. Voor de broodwinning werkte ik als elektricien en met avondstudie werd het diploma Middelbaar Elektronicus gehaald. Elektriciteit had mij altijd geboeid, omdat het een natuurverschijnsel is. Na mijn pensionering werd ik als opvolger van priester Piet Veltkamp tot E.A. van de Kerkgemeente Haarlem e.o. benoemd en werk ik in de Kerk in Bloemendaal.

*

De Gouden Regel: Baha'i

*Leg op geen enkele ziel een last waarvan u
niet zou willen dat zij u zou worden
opgelegd en wens niemand de dingen toe die
gij niet over uzelf zou wensen.*

(Gleanings, Baha'u'llah)

De Rozenkrans — Achtergronden van een katholieke uitdrukking van het universele gebedssnoer

José Versteeg en Paula-Willemijn van Rooijen

De rozenkrans dankt zijn ontstaan aan zeer verschillende religieuze gebruiken, o.a. het herhalend gebed, dat we bij de oude Egyptische kluizenaars aantreffen en dat in de oosterse kerken leeft (Jezusgebed) en ook in buitenchristelijke godsdiensten (zoals het hindoeïsme, boeddhisme en de islam) aangetroffen wordt.

Japanse Juzu

Gebedssnoer en mudra (Tibetaans Boeddhisme)

De Rozenkrans is een gebedssnoer (met 15 grote en 150 kleine kralen), dat wordt gebruikt voor het rozenkransgebed. Dit bestaat uit 150 maal (15 x 10) het *Wees Gegroet*, afgewisseld, na ieder 'tientje', met een *Onze Vader*. In plaats van het volledige rozenkransgebed wordt veelal een derde gedeelte, met gebruikmaking van een kleiner snoer, het zgn. rozenhoedje, gebeden.

Opbouw van het gebedssnoer

In de liturgische getijden van kloostergemeenschappen werden alle psalmen (150) gebeden; voor de ongeletterden werden de psalmverzen vervangen door 150 Onze Vaders. In de twaalfde eeuw kwam hiervoor het *Wees Gegroet*⁽¹⁾ in de plaats. Het bidden van 150 maal een Wees Gegroet is in feite een vereenvoudiging voor het gewone volk dat de 150 psalmen niet uit het hoofd kon opzeggen, zoals de kloosterbroeders dat wel konden. De rozenkrans dankt haar naam, volgens de katholieke overlevering, aan een openbaring van Maria zelf: iedere keer dat een *Wees Gegroet* wordt gebeden, schenkt men haar een mooie roos. Elke complete rozenkrans is, zo heet het, voor haar een kroon van rozen. De verdeling in tientjes, waartussen

telkens een *Onze Vader* wordt gebeden, ontstond in de vijftiende eeuw. Ook ontstond in deze eeuw de aanroepingen bij elk tientje van de rozenkrans, de zogeheten geheimen. Het bidden van een rozenkrans gaat gepaard met het gedenken van geloofsgeheimen (het woord 'geheim' dient men op te vatten in de betekenis van 'mysterie'). De rozenkrans kreeg de vorm zoals we hem vandaag de dag kennen in de 15e eeuw door de prediking van de dominicaan Alanus de Rupe (Alain de la Roche, ca. 1428 – 1475). Paus Leo X gaf in 1520 goedkeuring aan het gebed en de Kerk heeft de rozenkrans sindsdien steeds aanbevolen.

Inhoud van de gebeden van de rozenkrans

Bij het bidden van de rozenkrans staat men stil bij elk van de vijf onderdelen van de blijde, de droevige en de glorievolle

Mariabeeld in Lourdes

geloofsgeheimen. Dat zijn respectievelijk de geheimen van de menswording, van het lijden en van de verheerlijking van Jezus Christus.

Paus Johannes Paulus II heeft 16 oktober 2002 in de Apostolische Brief *Rosarium Virginis Mariae* vijf 'Geheimen van het Licht' toegevoegd aan het traditionele rozenkransgebed. In deze brief zegt de Paus dat de rozenkrans, als deze met devotie en niet mechanisch wordt gebeden, een ware meditatie is over de geheimen van het leven van Christus. "Door de aanroeping-

en van het Weesgegreet te herhalen, kunnen wij diepgaand reflecteren op de essentiële gebeurtenissen van de missie van Gods Zoon op aarde, die aan ons zijn doorgegeven door het Evangelie en de Traditie", aldus de Paus. Omdat de vijftien geheimen die tot nu toe bij de rozenkrans werden overwogen, niet de grote gebeurtenissen uit het Openbare Leven van de Heer omvatten, voegt de Paus in zijn apostolische brief vijf geheimen aan de rozenkrans toe, die hij de 'Geheimen van het Licht' heeft genoemd. Deze benaming, zo legde de Paus uit, is gebaseerd op het feit dat Jezus Zich tijdens Zijn openbaar leven gemanifesteerd heeft als het 'Geheim van het Licht': "Zolang Ik in de wereld ben, ben Ik het licht der wereld" (Joh. 9,5). Het gaat om vijf momenten uit het openbare leven van Jezus, te beginnen met Zijn Doop in de Jordaan, de aanvang van het openbare leven, en eindigend vlak voor Zijn lijden, dus vlak voor het begin van de droevige geheimen.

De indeling per dag is als volgt:

- Op maandag en zaterdag worden de 'Blijde Geheimen' overwogen,
- op donderdag de 'Geheimen van het Licht',
- op dinsdag en vrijdag de 'Droevige Geheimen'
- op woensdag en zondag de 'Glorieuze Geheimen'.

De blijde geheimen (maandag en zaterdag)

1. De engel Gabriël brengt de blijde boodschap aan de maagd Maria.
2. Maria bezoekt haar nicht Elisabeth.
3. Jezus wordt geboren in de stal van Betlehem.
4. Jezus wordt in de tempel opgedragen.
5. Jezus wordt in de tempel teruggevonden.

De geheimen van het licht (donderdag)

1. De Doop van Jezus in de Jordaan.
2. Jezus' zelfopenbaring op de bruiloft van Kana.
3. Jezus' Verkondiging van het Koninkrijk Gods en Zijn oproep tot bekering.
4. Jezus' verheerlijking op de berg Tabor.
5. Jezus' instelling van de Eucharistie als sacramentele uitdrukking van het Paasmysterie

De droevige geheimen (dinsdag en vrijdag)

1. Jezus bidt in doodsangst tot zijn hemelse Vader.
2. Jezus wordt geselsd.
3. Jezus wordt met doornen gekroond.
4. Jezus draagt zijn kruis naar de berg van Calvarië (Lat. naam voor Golgotha).
5. Jezus sterft aan het kruis.

De glorievolle geheimen (woensdag en zondag)

1. Jezus verrijst uit de doden.
2. Jezus stijgt op ten hemel.
3. De Heilige Geest daalt neer over de apostelen.
4. Maria wordt in de hemel opgenomen.
5. Maria wordt in de hemel gekroond.

Het bidden van de rozenkrans

Een rozenkrans bidden gaat als volgt. Na het slaan van een kruis wordt op het kruis van het aanhangsel de geloofsbelijdenis gebeden, dan op de grote kraal het *Onze Vader*, en vervolgens op de drie kleine kralen drie maal het *Wees Gegroet*, ter ere van Maria in haar relatie tot de drie Goddelijke personen van de Drie-eenheid, dochter van God de Vader, moeder van God de Zoon en bruid van God de Heilige Geest of de deugden: geloof, hoop en liefde, op de ketting vóór de grote kraal wordt het *Gloria Patri* ⁽²⁾ gebeden en dan wordt op elke grote kraal een van de geheimen overwogen gevolgd door een *Onze Vader*, 10x *Wees Gegroet*, een *Gloria Patri* en het volgende geheim op de volgende grote kraal ⁽³⁾.

De rozenkrans in de Vrij-Katholieke Kerk

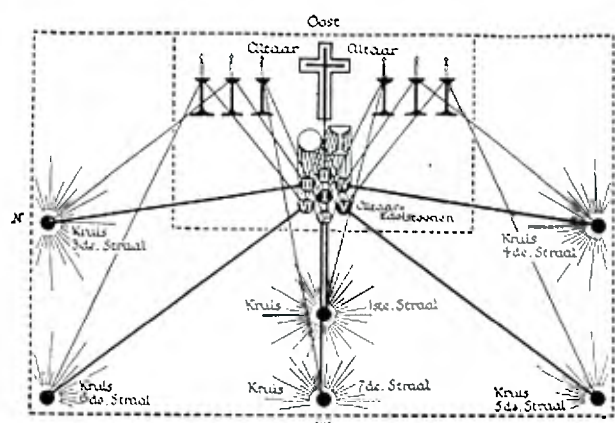
De Straal Rozenkrans, ontwikkeld door Wij-Bisshop van de Amerikaanse Kerkprovincie Lloyd Worley van de Vrij-Katholieke Kerk, is gebaseerd op de Franciscanse Kroon rozenkrans, waarin Onze Vrouwe Maria zich openbaarde aan een jonge Franciscaner broeder in de 15e eeuw. Het verhaal gaat dat een novice gewend was, voordat hij toetrad tot de orde, een kroon te plaatsen op een beeld van de gezegende maagd. Toen hij niet door mocht gaan met deze gewoonte na intrede dacht hij er over de orde te verlaten. Toen verscheen Maria aan hem en zei hem dat hij een prachtige kroon kon schenken door een rozenkrans te reciteren van zeven tientjes gewijd aan haar zeven vreugden. Dat zijn dezelfde zeven geheimen van de rozenkrans van de zeven stralen.

Sinds 1422 is de gewoonte van het reciteren van de Franciscanse Kroon Rozenkrans van de Zeven vreugden van Onze Vrouw wijdverbreid. Vanaf die tijd heeft ook de Franciscanse Kroon veranderingen ondergaan in zowel het ontwerp en gebruik. In gebruik is de Kroon Rozenkrans verfraaid met extra gebeden uit de Dominicaanse Rozenkrans (bijv. teken van het kruis, het Credo of de Acte van Geloof, Gloria Patri, Salve Regina, etc.).

Oorspronkelijk waren de enige gebeden die gezegd werden de zeven Onze Vaders na de aankondiging van het mysterie, dan 70 Weesgegroettes, intussen mediterend op de Geheimen.

Tenslotte afsluiten met twee Weesgegroettes symboliserend de 72 jaar van het aardse leven van Maria en één Onze Vader en Weesgegroet bidden voor de intentie (van hen die de rozenkrans bidden) voor de Rozenkrans (VKK info)

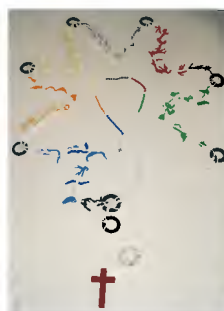
Er zijn in de literatuur diverse volgorden van stralen en kleuren combinaties te vinden. In overleg met bisschop Mgr. Van der Steen heb ik, José Versteeg, gekozen om de volgorde van de stralen te gebruiken die ook gevolgd wordt tijdens de wijdingsomweg in de kerk.

Volgorde Wijdingsomweg: II, IV; V; VII; VI; III en I

De bijbehorende kleuren zijn gebaseerd op het boekje van Geoffrey Hodson, *De zeven menstypen*: "(...) Iedere Straal wordt op zijn beurt behandeld en, in het licht van de Theosofie, worden aanduidingen gegeven wat betreft zijn verhoudingen tot de aanzichten van de heilige Drie-eenheid, de voornaamste karakterhoedanigheden en het type van de mens, de hoogste en de laagste openbaring, de methode om resultaten te verkrijgen door de typen van de verschillende Stralen, de karakterfouten, het corresponderende lichaam of beginsel van de mens, de kleur, de edelsteen en het symbool." (p. 24).

De stralen en de kleuren (overgenomen uit de bijlage): 1° straal – als een witte vlam; elektrisch blauw; vermiljoen; 2° straal – goudgeel; hemelsblauw; 3° straal – smaragdgroen; 4° straal – bruingeel; 5° straal – citroengeel; 6° straal – rozerood; 7° straal – purper. Daarmee is de volgorde van de kleuren in de

rozenkrans van de VKK dus geworden: goudgeel of hemelsblauw (gekozen is hemelsblauw) van de 2° straal; bruingeel van de 4° straal; citroengeel van de 5° straal; purper van de 7° straal; rozerood van de 6° straal; groen van de 3° straal en het wit van de 1° straal.

De Vrij-Katholieke Rozenkrans

José Versteeg-van Oosten (1960)

Energetisch en spiritueel therapeut met eigen praktijk *Energie en Balans*, gebaseerd op een medisch biologische achtergrond. Trainer en medeschrijver van de workshop *Self Revitalising* en geeft workshops aan de volksuniversiteit.

Rooms-katholiek van huis uit en jaren actief geweest binnen deze kerk als bestuurslid en lid van diverse werkgroepen. In 2013 lid geworden van de Vrij-Katholieke Kerk en toegelaten als altaardienaar in de kerkgemeente Naarden.

Paula-Willemijn (Paul) van Rooijen (1963)

Zingevingstherapeut, auteur van 'Vragen om de dood' (2010), elektronicus, spreker van hondentaal, diaken in de Vrij-Katholieke Kerk en onophoudelijk & mateloos gefascineerd door de grondslagen van dit universum.

Noten

(1) Het Weesgegroet (Latijn: Ave Maria) is een gebed gericht aan de Heilige Maagd Maria, de moeder van Jezus.

Het eerste gedeelte van het gebed komt uit Lucas 1:28 (de begroetingswoorden van de aartsengel Gabriël): "Wees gegroet, vol van genade, de Heer is met je." Het tweede gedeelte van het gebed komt uit Lucas 1:42 (de bezegeningswoorden van Elisabeth, de nicht van Maria): "Je bent de gezegende onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot!"

Het derde gedeelte van het gebed komt van de traditie. De titel moeder van God is door het Concilie van Efeze (431) goedgekeurd en rond de zestiende eeuw aan het gebed toegevoegd.

Pas na de elfde eeuw is het gebruik van het Weesgegroet vast te stellen uit bronnen. Volgens Thomas Aquinas waren de woorden Maria en Jezus de enige toevoegingen aan de tekst uit het evangelie. De rest van het gebed is dus later ontstaan. Rond het concilie van Trente (16e eeuw) is het laatste deel toegevoegd, "Heilige Maria, moeder van God, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood".

De tekst van het 'weesgegroet' luidt in het Latijn als volgt:

*Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum.
Benedicta tu in mulieribus,
et benedictus Fructus ventris tui,
Iesus.*

*Sancta Maria, Mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae. Amen.*

*De Nederlandse vertaling die in Nederland gebruikt wordt:
Wees gegroet Maria, vol van genade.
De Heer is met U.*

Gij zijt de gezegende onder de vrouwen.

*En gezegend is Jezus,
de Vrucht van Uw schoot.*

*Heilige Maria, Moeder van God,
bid voor ons, zondaars,
nu en in het uur van onze dood. Amen.*

In de (byzantijnse) oosterse kerken bidt men een gebed dat op het weesgegroet lijkt:

“Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε, κεχαριτωμένη
Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη
σύ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς
κοιλίας σου, ὅτι Σωτήρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.”

Vertaling: "Moeder van God en Maagd, verheug u, Maria vol van genade, de Heer is met u. Gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot, want gij hebt de Verlosser van onze zielen gebaard." (Bron: wikipedia).

(2) Gloria Patri, in de versie van de VKK: "Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, zoals het was in den beginne, nu is en altijd zijn zal, in der eeuwen eeuwen, Amen."

(3) 'www.rkk.nl'

Bronnenmateriaal

Boeken

Geoffrey Hodson, *De zeven menstypen*. Uitgeverij Theosofische Vereniging in Nederland, Tolstraat 154, Amsterdam, (1952) 1978.

Charles W. Leadbeater, *De wetenschap der Sacramenten*, Uitgeverij Schors, Amsterdam 2001.

Internet

Gebruikte informatie over de rozenkrans op internet:

'www.thelccusa.org/our-ladys-rosary-of-the.html'

'www.ordermariarosamystica.weebly.com/our-ladys-rosary-of-the-seven-rays'

'www.rkk.nl/katholicisme/encyclopedie/t/rozenkrans'

'www.wikipedia.org/wiki/Rozenkrans'

'www.ossjamm.weebly.com/commandery-crafts.html'

'www.rosaryandchaplets.com/chaplets/seven_joy_prayer.html'

Voor informatie over gebedssnoeren zijn diverse pagina's op wikipedia geraadpleegd.

* * *

*

Is natuurlijk leven mogelijk in onze artificiële samenleving?

*Deel 2 van het onderwerp 'Natuurlijk leven, natuurlijk zijn'
door Aat-Lambèrt de Kwant*

'Natuurlijk leven' doet denken aan het verhaal van de adelaar die zijn leven lang dacht dat hij kip was en dus niet 'natuurlijk' leefde. Onze cultuur adoreert het nieuwe, het jeugdige. Velen leiden aan slapeloosheid en slikken in totaal miljoenen tranquillizers per dag. Het zijn de aanvaarde fenomenen van een dolgedraaide maatschappij, waarin natuurlijk leven en zijn steeds moeilijker wordt. Gevolg is een samenleving van kakelende kippen die zich hun afkomst niet meer kunnen herinneren. In dit artikel een vurig pleidooi om weer klank te geven aan ons leven, zodat we onze uiteindelijke natuurlijke bestemming bereiken.

"De adelaar heeft overzicht over alle mogelijkheden die het landschap beneden biedt; hij vliegt vrij, moeiteloos en als vanzelfsprekend door de lucht. Hij is echt in zijn element, heel voornaam en onafhankelijk. Omdat je meer van jezelf bent gaan houden en onafhankelijker geworden bent, kun je gemakkelijk met anderen werken. Omdat je ontspannen bent en je op je gemak voelt, zie je de mogelijkheden waar ze zich voordoen, soms nog voordat anderen ze zien. Omdat je in harmonie bent met je eigen natuur, begrijp je dat het bestaan je precies geeft wat je nodig hebt. Geniet van je vlucht. En vier feest om al het wonderbaarlijke van het landschap dat voor je ligt."

Beter kan het begrip natuurlijk leven en natuurlijk zijn niet verwoord worden. Osho geeft met dit citaat exact aan waar het bij 'natuurlijk' leven om gaat: in harmonie zijn met je eigen natuur. Zoals in het verhaal van de adelaar: Het ei van een adelaar werd liefdevol door een kip uitgebroed waardoor het kuiken dacht dat de kip echt zijn moeder was. Hij leerde zich gedragen als een echte kip en werd ook oud als een kip. Op een dag zag hij een schitterende vogel sierlijk voorbij vliegen. Jaloers keek de adelaar de vogel na en wilde dat hij ook zo kon vliegen. Aan een andere kip vroeg hij wat voor vogel dit was. "Dit is de adelaar, de koning van alle vogels. Een adelaar hoort tot de lucht, zoals wij tot de aarde behoren, wij zijn maar kippen."

De adelaar stierf jaren later als kip, omdat dat zijn opvatting was van wat hij was.

In een andere versie van dit oude verhaal gaat de jonge adelaar proberen zelf te vliegen en na enkele mislukte pogingen slaagde hij erin majestueus boven de bergtoppen te zweven. In de eerste versie gaat een leven voorbij van niet natuurlijk zijn. In de tweede versie vindt de adelaar zijn natuurlijke bestemming en zijn.

Maar, is het vandaag de dag nog wel mogelijk om natuurlijk te leven en te zijn? In een samenleving waar kinderen vinden dat bomen stinken en ouderen liever niet verder het bos ingaan omdat het daar zo eng stil is. Een samenleving waarin rust, bezinning en de stilte steeds meer verloren dreigt te gaan. Hoe kunnen wij authentiek zijn en leven als de voorwaarden daartoe steeds meer ontbreken?

Stilte als voorwaarde tot natuurlijk zijn

Voor Irma Lohman (1969) (1) gaat natuurlijk zijn, over authenticiteit zijn, over wie je diep van binnen bent. Naast voice dialoque, rollenspel, ademwerk en provocatief coaching, werkt

zij met muziek, vooral klassieke muziek. Daarnaast is zij mogelijkheden aan het bekijken om meer te doen met healing en werkt zij met visualisaties.

Vanaf haar twintigste had zij al veel interesse voor psychologie en alles wat maar met relaties te maken had. Zij werkte toen als zangeres en waarschijnlijk 'moest' zij eerst een ander leven leiden voordat zij klaar voor het leven nu. Het eerste hoofdstuk van haar boek *De toonladder van het leven* gaat ook over authenticiteit. Een baby, zegt ze, wordt geboren, is er gewoon, die is, voelt en lacht en is heel intuïtief. "Door onze conditionering verliezen we steeds meer het contact met ons ware zelf, onze ziel, of innerlijke stem en ons stukje goddelijkheid."

Natuurlijk zijn is in haar visie leven en denken in lijn met je ziel. Natuurlijk zijn is in *flow* komen met je zelf en het leven, in het besef dat er hoogten en diepten zijn; in die stroom meegaan, ook als dingen niet zo lekker lopen. Dat is natuurlijk zijn. Toch wordt doen waar we ons goed bij voelen in onze samenleving onderdrukt door allerlei regeltjes en protocollen. Irma Lohman vindt het daarom van belang dat we een stevige basis mee krijgen, maar ze ziet vaak dat mensen maar al te vaak uit hun eigen authentieke ik zijn gehaald, al is het vaak onbewust. Dan wordt een ziel uitgepeld en gemodelleerd naar een beeld dat anderen er graag van willen zien. Vaak gaat dat van generatie op generatie.

Maar, geeft ze toe, het is ook niet zo makkelijk om natuurlijk te leven; we worden als het ware tegengehouden om natuurlijk te leven. "Voor mij gaat het steeds weer om de afweging of ik in lijn met mijn ziel leef. Soms worden we zo door de dagelijkse beslommeringen en gebeurtenissen en problemen in beslag genomen, dat alles heel anders gaat dan we wilden."

Daarom is stilte zo belangrijk om tot onszelf, ons eigen natuurlijke pure 'zijn' te komen. Dan gaan we ook de betrekkelijkheid inzien van al die beperkende hobbels op onze weg. De stilte biedt de mogelijkheid tot reflectie en het inzicht in wat wel mogelijk is. Denken in mogelijkheden. Het is daarom van belang af te gaan op onze intuïtie en ons hart te volgen, ook al zien we het even niet meer zo zitten."

De termen bevrijding, wedergeboorte en spiritueel ontwaken, spreken Irma Lohman persoonlijk aan. Want, gaat daar het hele leven niet over? En zijn we daar met z'n allen op deze wereld niet naar op zoek? Wie bij het natuurlijke zijn wil komen, zal ook tegenslagen op zijn weg ontmoeten, zoals Irma Lohman dat zelf ook ervaren heeft. "Ik ben inmiddels ervaringsdeskundige," zegt ze lachend. "Al stond het huilen me vaak nader dan het lachen." Daarmee wil ze niet beweren dat, om ons natuurlijke staat van zijn te bereiken, lijden *per se* noodzakelijk is, maar ze vraagt zich wel af hoe we als mens spiritueel kunnen ontwaken als alles van een leien dakje zou gaan? "Alles zou altijd bij het oude vertrouwde blijven. Het is een kunst te leren mee te bewegen, letterlijk: 'go with the flow'. Wees bewust van die weerstand, wrok, en onzekerheid en omarm die gevoelens terwijl we met datzelfde bewustzijn ervoor durven te kiezen met de stroom mee te gaan die ons een bepaalde richting wil sturen."

Luisteren naar het lied van je hart

Natuurlijk zijn houdt voor Irma Lohman ook in dat we iedere keer weer opnieuw kunnen beginnen; ook al hebben we een rotjeugd gehad, al vervallen we steeds weer in patronen en keer op keer de fout in gaan.

Toch kunnen we nog wat van het leven maken: van niet zijn naar wel zijn. Wie blijft steken in een slachtofferrol leeft niet natuurlijk. “Wees jezelf en weet dat je je leven ten goede kunt veranderen, ongeacht welke problemen er spelen. Droom je leven niet, maar leef je droom.”

Mijn levensmotto is: ‘geef klank aan je leven, vanuit het diepst van je hart; luister naar het lied van je hart.’ En dat heeft voor mij alles te maken met natuurlijk leven en natuurlijk zijn, met authenticiteit. Dat is van wezenlijk belang, want als je niet weet wie je bent, ben je ook niet wie je bent en vertaalt zich dat in tal van vervelende situaties, in negatieve relaties en vriendschappen en in vluchtgedrag.”

Met haar stem weet Irma Lohman veel mensen te raken en ze ziet dit ook mede als een middel om mensen weer bij hun natuurlijke zijn te brengen. Met haar boek en haar stem wil zij een bijdrage leveren om mensen weer wat natuurlijker te laten leven.

Met haar boek begon zij na een crisis die twee jaar geleden in haar gezin begon: haar partner verloor zijn baan en belandde in een depressie, ze raakten hun huis kwijt, verhuisden naar een minder mooie buurt, raakten in de schuldsanering. “Innerlijk voelde ik dat het niet voor niets was dat ik dit moest doormaken en dat geldt natuurlijk eigenlijk voor iedereen die in dergelijke situaties terechtkomt. Ik realiseerde mij dat het leermomenten waren waarmee ik naar buiten moest om anderen te helpen wat bewuster te gaan leven.”

Juist door de tegenslagen voelt zij daar toch een sturing achter. Even stilstaan, even stoppen, momenten van reflecteren op het leven, al valt dat niet altijd mee met zes jongetjes om voor te zorgen.

In dit verband is zij ook bezig met workshops over authenticiteit en het zijn. Een workshop waarin zij ook via haar stem en muziek werkt. Met haar healings wil zij mensen weer in verbinding brengen. “Het is mijn missie om mensen te raken met mijn stem en ik doe dat door middel van spreken, zingen, coachen, trainen en schrijven. Met het door mijn “5 stappen muziek-model” wil ik ervoor zorgen dat mensen geïnspireerd, gemotiveerd en bewust worden en inzichten krijgen, zodat ze hoger op de ladder van het leven komen en natuurlijker gaan leven.”

“Het leven klinkt niet altijd als mooie muziek, maar wie op stille momenten daarop reflecteert, gaat inzien dat de dissonanten er ook toe doen en onontbeerlijk zijn voor verdere groei.”

De tegenwoordige haast komt neer op niet natuurlijk zijn.

Het woordje ‘natuurlijk’ bergt het woord ‘natuur’ in zich en dat betekent eigenlijk afgestemd zijn op de natuur en het ritme van de natuur, zegt de bekende publicist en mysticus Marcel Messing⁽²⁾. “Van het zijn zou je kunnen zeggen dat het de basis is van alles wat in feite natuurlijk is en overeenstemt met het ritme van de natuur. En dan zitten we ook meteen bij de essentie: natuurlijk zijn is in deze tijd ver verloren en ver uit het zicht.

Messing: “We moeten hierbij een sprong maken, een boog vanaf de industriële revolutie, en nog verder terug naar de landbouwrevolutie. Als we beginnen bij de landbouwrevolutie, en van de industriële naar het nu, zien we een enorme ex-

plosie van de leefwijze van de mens, het verliezen en een te- loorgaan van het natuurlijke ritme. Bij de landbouwrevolutie zien we dat mensen zich gaan vestigen in steden en dat de landelijke sfeer gaat verdwijnen en daarmee ook de teloorgang van het natuurlijke ritme. En als we dan een grote sprong maken naar de achttiende eeuw, naar de industriële revolutie, zien we dat die een ongelooflijke gedragsverandering van de mens heeft teweeggebracht. De wereldbevolking groeide van 250 miljoen mensen tot een dikke miljard tot zevenmiljard nu. Het natuurlijke ritme is absoluut niet meer aanwezig. Dat betekent dat *de harmonie der sferen*, waar de ouden en Pythagoras en diens school nog over spraken, het afgestemd zijn op het ritme van de aarde, van de seizoenen, van de planeten, op het kosmische ritme, verloren is gegaan. Was het aanvankelijk zo dat de mens een diep besef had van de spirituele krachten in de kosmos, ofwel, God, Brahman enz, gingen al die inzichten verloren. We zien vanaf de achttiende eeuw een enorme vervreemding optreden; het werkritme veranderde, mensen kregen werktijd en vrije tijd, de godsdienst ging alles van bovenaf bepalen. Als je daar de vinger op gaat leggen, kun je concluderen, dat de middelpuntvliedende kracht in de mens tegelijkertijd ook een proces van vervreemding van het zijn, van het natuurlijke ritme tot gevolg heeft. En als we dan een sprong maken naar de moderne tijd, met de explosie van bijna ontelbaar veel technologieën, dan zien we heel duidelijk een nog groter verlies van onze innerlijke kern. Kijk alleen maar eens hoe mensen door de straten lopen. Iedereen tuurt, voorovergebogen op z’n smartphone, die ook steeds slimmer wordt; in feite is dit alles een implosie van de stilte.”

Cultuur in verval verliest haar wijsheid

Messing wijst ook op de cultuur van het woord die dreigt verloren te gaan. Er zijn, zo zegt hij, twee manieren om het ‘Woord’ op te vatten: met een hoofdletter, Logos, de manifestatie van het zijn. En het Indiase OHM, een manifestatie van alles wat is. “Het moment dat de mens de kracht van het Woord verliest, is hij eigenlijk aan het imploderen aan zichzelf. En is er een groot gevaar dat niet alleen de mens zelf aan het imploderen is, maar ook zijn hele cultuur en uiteindelijk de hele beschaving en dat heeft alles te maken met het verlies van het goddelijke.”

Het heeft in zijn visie te maken met niet meer in relatie zijn met het Ene, ofwel het zijn. Hij citeert in dit verband de filosoof en dichter Rumi, die zei: als je alles kent, behalve het Ene, dan ken je niets.

Het wordt volgens hem steeds duidelijker dat de krachten binnen ons planetaire gebeuren wel degelijk werkzaam zijn, om de mens af te houden van die verstilling, van het natuurlijke ritme, kortom van ons zijn en wat hem betreft, mogen we dat ook God noemen.

Messing: “En alleen in de stilte is God te vinden. Toen ik mijn veertig jaar geleden boek schreef: In de stilte die tot ons komt vroegen mensen zich af waarmee ik nu mee bezig was. Wat houdt dat in, die stilte? In lezingen heb ik er toen op gewezen dat er een tijd zou komen, waarin zoals de bacterioloog Robert Koch zei, dat we het lawaai zouden moeten bestrijden als de pest. Ik heb dat citaat ook in mijn boek opgenomen en als je ziet in welke periode we nu beland zijn, waarin het lawaai en de herrie overal is, zijn dit profetische woorden. Aan Karlfried Graf Dürckheim⁽³⁾ (die ik ooit heb mogen ontmoeten) heb ik het begrip ‘De cultuur van de stilte versus de cul-

tuur van het lawaai' ontleend en dan zie je ook dat wij steeds maar afdrijven van het zelf, van het zijn, het goddelijke, het ene waar eigenlijk alles om gaat. Ik denk dat een cultuur die zich in deze richting beweegt, zich een zeer gevaarlijke en helend vlak begeeft. Natuurlijk kun je ook zeggen, dat dit altijd kosmisch gecorrigeerd wordt. Niet als straf maar de natuurlijke neiging van het universum om te herstellen wat een verkeerde richting uit dreigt te gaan."

Verbinding met natuur essentieel

voor natuurlijk zijn.

"Het is," vervolgt Messing, "de tragedie dat dit niet eens beseft wordt. De huidige moderne cultuur met haar eenzijdig ontwikkelde wetenschappelijke kennis manipuleert meer en meer de menselijke geest, het voedsel, de genetische patronen, waarden en normen, het klimaat en de publieke 'opinie'.

"Maar zij mist de rust, de bezinning, de stilte, het beschouwende element, de wijsheid. Het eten van de vruchten van de boom der kennis heeft geleid tot het verdorren van de wortels van wijsheid. In ieder seizoen is er wel een gemanipuleerde vrucht van kennis te eten, in welke kleur dan ook, maar tegelijkertijd wordt het duidelijk dat de vrucht der wijsheid, soms ogend als een gerimpeld appeltje, nog maar nauwelijks gewaardeerd wordt. Met alle gevolgen van dien. Onze cultuur adoreert het nieuwe, het jeugdige, de jonge mens en schroeft haar levenstempo vaak zo moorddadig op dat stress, burn-out, hyperventilatie, hartritmestoornissen, slapeloosheid en het slikken van miljoenen tranquillizers per dag tot de aanvaarde fenomenen van een dolgedraaide maatschappij horen. Haast is een vorm van geweld, van agressie, een verzet tegen het uitsel, het langzame, de reflectie, de bezinning. De geestelijke spanning en nood stijgt met het enorme werktempo en prestatieniveau. En hoe meer er over koopkracht wordt gesproken, hoe meer het tekort aan geestkracht ook toeneemt. Het Westen heeft door de automatische voorkeur van haar welvaartssupermarkt een lichaamscultuur naar voren geschoven die steeds opnieuw het jeugdige benadrukt, terwijl door de achterdeur de wijsheid stilte is weggeslopen. 'De ondergang van de wijsheid' waar de Franse filosoof Gabriël Marcel al tientallen jaren geleden over sprak lijkt steeds meer zijn voltooiing te bereiken in een oprukkende kennis over informatica en cybernetica. Een jeugdige generatie computerfreaks met uitmuntende kennis over elektronica manoeuvreert de impulsen van de linker hersenhelft via een 'muis' naar het scherm en beschikt over talloze weetjes om de geest uren achter het scherm bezig te houden, variërend van internet, computerspelletjes, email, video. De linkerhersen helft krijgt dagelijks zijn portie hapklare elektronische brokjes, terwijl de rechterhersen helft, het intuïtieve, het creatieve, steeds meer wegwijnt of zoet wordt gehouden door een Disney-achtig landschap vol imitatieleven en onnozele spelletjes. Kennis vermenigvuldigt zich dagelijks, wijsheid wordt nauwelijks meer gedeeld."

Om weer natuurlijker te leven is volgens Marcel Messing de verbinding met de natuur van essentieel belang en de toenemende wandelcultuur ziet hij dan ook als een positieve ontwikkeling. Maar ook opkomen voor de bedreigde, wilde natuur, dieren en vogels is van belang."

De bekende psycholoog Carl Gustav Jung zei het al: "Ons bestaan hangt aan een zijden draad van ons bewustzijn." Wat we steeds zijn en blijven is onvergankelijk.

Bewustzijn dat in een voortdurend spel vormen openbaart vanuit een grondeloze leegte die tegelijkertijd potentiële volheid is. 'Vorm is leegte en leegte is vorm', leert de hartsoetra ⁽⁴⁾ Maar we dienen aan beide te ontstijgen, aan vorm én leegte.

"Het stralende Zelf waar alle verlichten en mystici over spraken en spreken kan niet door wapens geraakt worden, niet door vuur verbrand worden, niet door water nat worden en de wind kan Hét niet drogen," zo staat in de Bhagavad Gita. Hét is. En zo is Hét.

Eén en ondeelbaar

Het getuigt van wijsheid om zich niet met het leven der vormen te vereenzelvigen. Zoals Cicero in zijn verhandeling *Over de ouderdom* zei: "Ik ga uit het leven heen als uit een herberg, niet als uit een woning. De natuur schonk ons een tijdelijke verblijfplaats, niet een domicilie."

Noten

- (1) 'www.relatie-counselling.nl'; 'www.irmalohman'; 'www.voiceexperience.nl'
- (2) 'www.marcelmessing.nl'
- (3) Karlfried Graf Dürckheim (1896-1988), Duits diplomaat, psychotherapeut en Zen-meester.
- (4) De Hartsoetra is een bekend geschrift over de leegte ('sunyata') in het Mahayana-boeddhisme.

* * *
*

Boeken (6)

Frédéric Lenoir
Over geluk
Een filosofische ontdekkingsreis
Ten Have 2104

Weer zo'n juweeltje van filosoof en godsdiensthistoricus Frédéric Lenoir.

In *Over geluk* neemt hij je mee op een filosofische ontdekkingsreis, maar geeft geen kant-en-klare goedkope recepten voor geluk, maar zoekt antwoord op vragen als: Is geluk iets puur subjectiefs? Hangt het van onze genen of van toeval af? Moet je iets nastreven? Kun je aan geluk werken? En

kunnen geluk en lijden samengaan? In het reisgezelschap van Lenoir bevinden zich grote denkers uit Oost en West, zoals de Boeddha, Epicurus, Zhuangzi, Montaigne, Spinoza en Etty Hillesum.

Geluk is toch wel een bijzonder thema, waar iedereen onder ons wel op één of andere wijze op zoek naar is. Wat is geluk? Hoe kan je dit vinden? Waar is het te vinden? En is het allemaal zo eenvoudig om dit in huis te halen? Vele boeken werden er reeds over geschreven.

Dit boek(je), biedt een bezielde en bezielende benadering (wat we van Lenoir gewend zijn) van wat je wel degelijk als geluk kan aanschouwen, en hoe je in de zoektocht naar dit gegeven wel degelijk het ware geluk kan terugvinden. Geen vaststaande formule, maar een uitdagende wijze om over dit geluk na te denken.

Een mooi citaat: "filosofische kennis, in de zin van spirituele oefening, kan de vreugde vrijmaken die ieder diep in zijn hart bezit. Zoals de zon altijd schijnt, ook achter de wolken, zijn vreugde en vrede altijd diep in ons aanwezig. Het Griekse woord 'eudaimon' (geluk) zegt het heel eenvoudig: 'eu' (goed) 'daimon' (talent, goddelijkheid); volgens de Grieken betekent gelukkig zijn allereerst dat we in harmonie zijn met onze aanleg of met het goddelijke dat in ons is."

Ik zou zeggen: dat we innerlijk meetrillen met ons diepste wezen.

Aat-Lambert de Kwant ||

Boeken (7)

Jan Storms

**Destructieve relaties op de schop
Psychopathie herkennen en hanteren
Ankh-Hermes 2010) 2014**

Jan Storms, therapeut en leraar in de Vedische kennis, schreef met zijn *Destructieve relaties op de schop, psychopathie herkennen en hanteren* een standaardwerk op het gebied van psychopathie. De eerste versie verscheen in 2010; hiervan zijn inmiddels ruim 10.000 exemplaren verkocht.

Naar schatting 1 op de 20 mensen lijdt aan psychopathie. Een psychopaat (m/v) is er op uit om mensen in zijn omgeving kapot te maken. In verreweg de meeste gevallen wordt er nooit een juiste diagnose gesteld en gaan deze mensen vrijwel onbelemmerd hun gang.

Aan deze nieuwe uitgave van *Destructieve relaties op de schop* zijn naast de geactualiseerde inhoud ook indrukwekkende ervaringsverhalen van slachtoffers van psychopaten toegevoegd.

Psychopathie gaat in de meeste gevallen schuil achter een masker van geestelijke gezondheid, superioriteit, hulpbehoevendheid of menslievendheid. De kern van deze stoornis echter, achter het masker, is in wezen niet kenbaar. Mede hierdoor krijgen mensen die ermee geconfronteerd worden, leken én beroepsmensen, er geen greep op.

In vele gevallen zijn psychopaten er op uit om macht te verwerven over andere mensen. Vaak slagen zij daarin. Volgens onderzoekers op dit gebied komen psychopaten viermaal vaker voor op topposities dan in de algemene bevolking. Als leiders van spirituele, religieuze, sociale en politieke organisaties, als leiders van wetenschappelijke- en onderwijsinstellingen en bedrijven, van op posities in besturen, brengen zij niet alleen in privérelaties maar ook in de samenleving chaos en vernietiging teweeg.

De traumatiserende invloeden van deze geesteszieke mannen en vrouwen, slaan conform hun eigen gebrek aan geweten, bressen in het collectief bewustzijn. Dit heeft mede tot gevolg dat psychopathische traumatisering in individuele gevallen door de samenleving – gerecht, hulpverlening – niet goed kan worden opgevangen.

De diepste kern van psychopathie is, zegt Storms, het ontbreken van de verbondenheid met de ziel, de 'dynamische, oneindige onderlinge verbondenheid' waarvan de aard pure wakkerheid of zuiver bewustzijn is. (Hadewych). De afwezigheid van deze meest innerlijke verbondenheid, dit afgescheiden zijn van de wezensgrond, is angst. En het toppunt van angst is de uitdoving van gevoel.

"Als je in het donker een voorwerp goed wilt kunnen zien, dan kun je je licht erop laten schijnen. Maar als je de duisternis zelf onderzoeken wil, dan werkt deze oplossing niet. De duisternis verdwijnt immers in de aanwezigheid van Licht. Zo kun je met behulp van bewustzijn onmogelijk vaststellen wat niet- bewustzijn is. Je komt niet verder dan een vermoeden dat 'er iets niet is'. Een aardige bijkomstigheid is: als dit de kern van 'psychopathie' is, dan is de term etymologisch treffend. Het is dan ook een echte stoornis van of met betrekking tot de ziel, een verduistering van de goddelijke vonk in de mens', aldus Jan Storms.

De laagontwikkelde mens kan alleen een positie veroveren omdat de hoogstaande mens hem niet gevaarlijk acht en hem zo macht verleent", citeert Storms het Chinese Boek der Veranderingen.

**Marja Ruijterman: Verhalen over liefde en licht uit de praktijk
Eigen beheer: verkrijgbaar op 'www.marjaruiterman.nl'**

"Dit boek gaat over van alles wat ik zoal meemaak in mijn leven en werk. Al mijn ervaringen hebben me zoveel geleerd dat ik een blijer mens geworden ben en beter met moeilijke situaties om kan gaan. Ik heb een enorme drang in me om alles wat ik leer door te geven. Dat is de beste manier om het in ons leven te integreren. Dus als je er iets aan hebt, geef de tips vooral door." Dit zegt Marja Ruijterman in haar recent verschenen boek *Niets meer te bewijzen*.

Zij is sinds 1993 trainer en coach. In 1985 wilde ze niet meer verder leven. Ze realiseerde zich, direct nadat ze toch niet in de Amstel sprong, dat dit het laagste punt in haar leven was en besloot er alles aan te doen gelukkig te worden, oude ideeën los te laten en open te staan voor nieuwe die wel werken.

De titel van haar nieuwe boek is gebaseerd op wat zij in haar leven zoal heeft ervaren en meemaakte. Het gevoel dat je niets meer hoeft te bewijzen en ontspannen kunt doen wat je te doen hebt, wil ze graag doorgeven. Hoewel het korte stukjes zijn lees je het boek (zoals ik deed) in één keer uit. Marja kan boeiend en beeldend schrijven; de

verhalen zie je zo voor je. Zo vertelt ze ongedwongen en openhartig over wat haar in haar leven zoal raakte en ook van belang waren in de rest van haar leven.

Ikzelf noem de ontmoetingen met mensen in mijn leven wel eens engelen op mijn pad, ook de wat minder leuke; ze waren nodig om te worden wie ik nu ben. Ook bij Marja heb ik het gevoel dat de vele ontmoetingen in haar leven bepalend waren voor haar verdere leven; ontmoetingen waarvan ze veel leerde en die haar ook wijsheid en inzicht brachten. Het gaat er immers om wat we met wat we meemaken doen; het zijn lessen die we in praktijk moeten brengen. Wie dit boek leest beseft dat Marja dit heeft gedaan.

Ze schrijft heel herkenbaar onder meer over kwetsbaarheid, positief denken, aandacht, vertrouwen en oordelen, verliefd worden op de verkeerde, enz. Haar verhaal *How to kill a compliment* heb ik drie keer gelezen; het geeft een treffend beeld van het verschil tussen een manager en een leider. Mooie quote: "als je universiteit hebt genoten wil dat nog niet zeggen dat je dan ook per se wijs bent." En als tip geeft ze mee: "Als je een compliment geeft, doe het dan volhartig."

Mooi is ook wat Marja schrijft in het hoofdstukje *Nog zoveel te ontdekken*: "Soms heb ik het gevoel: nu ben ik er. Alles klopt, alles begrepen en alles volbracht, ik ben verlicht. Nou ja... en dan komt mijn vriendin met een opmerking waar ik kattig op reageer en daar gaat mijn verlichting. Ik heb een aantal vriendinnen die met wat dat betreft goed in de gaten houden. Maar goed ook, want ze houden mij bij de les."

Zelf heb ik op dit moment geen relatie, woon alleen, maar heb wel een aantal lieve en wijze mensen om me heen, die me bij de les houden en me terugfluiten als m'n egodje weer eens met me op de loop gaat."

Niets meer te bewijzen, houd je bij de les en houd je een spiegel voor... Mij ook dus!

Tobias Hürter: De dood is een filosoof

**Hoe een val van een berg mij de zin van het leven liet inzien
Ambo-Anthos 2014**

Filosofie begint niet achter het bureau maar in grenssituaties, zo is de ervaring van Tobias Hürter. Hij valt bij een wandeling door de bergen in een afgrond van 500 meter diep, blijft na 37 meter met zijn rugzak achter een rots hangen en overleeft zijn val.

De dood is een filosoof is een persoonlijk verslag van het denkproces dat na zijn redding op gang komt en hoe de bijna-dood-ervaring, die hij ervoer, hem heeft veranderd. Het ongeluk zet Tobias Hürter aan tot nadenken over het leven en de dood. Wat maakt dat we vaak zo bang zijn voor de dood? Hij verbindt zijn filosofische gedachten met theorieën van de grote denkers (van Aristoteles en Plato tot Heidegger) en laat ons beseffen dat we de dood zonder angst als onderdeel van ons leven kunnen accepteren. *De dood is een filosoof* is een prachtig geschreven boek.

Neem bijvoorbeeld deze treffende citaten: "(...) Maar de geruisloze verbanning van de dood uit het openbare leven was al veel eerder, met de nieuwe tijd en de verlichting, begonnen. Het begon stilletjes en onopvallend door dood en leven ruimtelijk te scheiden: er ontstonden kerkhoven. (...) De doden werden uitgesloten, steeds verder van het leven vandaan. In de achttiende eeuw werden veel kerkhoven naar buiten de stad verplaatst. Sterven werd hoe langer hoe meer een werkterrein van artsen."

"We bevinden ons," zo zegt Hürter, "in een permanent spanningsveld. De mens is daar een meester in en verdringing van de dood is een van zijn meesterstukken. (...) Uitbanning van de dood heeft echter wel zijn prijs. Vandaag de dag is de dood een taboe, zoals seksualiteit dat vroeger was. Dat ook hij er gewoon bij hoort, speelt vrijwel geen rol meer. Als iemand verliefd is, vindt hij overal voorbeelden en patronen hoe hij met dit overweldigende gevoel kan omgaan. Maar wie rouwt, is dikwijls op zichzelf aangewezen."

In zijn laatste hoofdstuk zegt hij terecht dat er geen kant-en-klaar recept bestaat, maar dat er wel criteria zijn: een mens heeft goed geleefd als hij in het aangezicht van de dood geen spijt heeft van zijn leven. Warm aanbevolen voor iedereen die wil nadenken over de waarde van onze sterfelijkheid, om de dood zonder angst als onderdeel van ons leven kunnen aanvaarden.

Aat-Lambert de Kwant

Op weg van het hoofd naar het hart

De zwanenzang van Johan Pameijer, door Aat-Lambèrt de Kwant

Vanwege de voortdurende actualiteit van 'Spiritueel springtij' van Johan Pameijer, ga ik er graag nog een keer dieper op in. Het is het laatste boek dat bij leven van Pameijer, ex-journalist en priester in de VKK, verscheen, een zwanenzang in dit opzicht, zou je kunnen zeggen.

Het is en blijft een opmerkelijk actueel en ook visionair boek, omdat hij wijst op het gevoel dat wij allemaal kennen, dat alles veel sneller gaat dan vroeger. Of we met elkaar in een raket zijn gestapt op weg naar onbekende verten. Hij noemt die versnelling *Spiritueel springtij* omdat ons gevoel ons niet bedriegt. Hij spreekt van een innerlijke stuwning die bezig is de mensheid op een hoger plan te brengen. Ons bewustzijn beweegt zich met sneltreinvaart in de richting van een explosie. Iedereen merk het op: hetzij in de veranderende omgeving, hetzij in de ongekende technologische vernieuwingen, hetzij in een wereldwijd spiritueel ontwaken. Een innerlijke stuwning is bezig de mensheid op een hoger plan te brengen, waar ook spirituele meesters van alle tijden op wezen en daar op veel manieren uitdrukking aan gaven. In zijn boek gaat Johan Pameijer hier uitvoerig op in, maar vooral ook op wat er in deze tijd allemaal speelt. Zo signaleert hij een groeiende kloof tussen ongeduldige en vooruitstrevende jongeren en meer traditioneel ingesteld ouderen. Tegelijk stelt hij vast dat onze samenleving opschuift van gebrokenheid naar heelheid. Hoewel dit laatste onopvallend gebeurt, gaat dit gepaard met een niet te stuiten drift.

Terwijl ons wereldbeeld enorm verschuift en zich verruimt, versmalt onze thuisplaneet zich tot een minuscule bol in een onmetelijk heelal; tijd en ruimte verliezen hun absoluteheid tegen de achtergrond van domeinen waarin deze dimensies eenvoudig niet bestaan. Dit is ook een tijd van verbazingwekkende wetenschappelijke ontdekkingen en volgens deskundigen naderen wetenschap en spiritualiteit elkaar zodanig dat ze op het punt staan in elkaar op te gaan naar een onvermoede eenheid.

Of dat laatste zo is waag ik overigens te betwijfelen. Weliswaar zijn er steeds meer wetenschappers die tot de conclusie komen dat een samengaan van wetenschap en spiritualiteit noodzakelijk is om tot een volledig beeld van de werkelijkheid te kunnen komen, maar is nog steeds sprake van fel verzet bij velen van hen tegen bijvoorbeeld bijna-doodervaringen en buitenlichamelijk bewustzijn. Wetenschap en spiritualiteit lijken tegenwoordig twee gescheiden werelden, maar Pameijer heeft een punt als hij zegt dat er geen ontwikkeling, en geen wezenlijke verandering op maatschappelijk en wetenschappelijk gebied mogelijk is zonder draagvlak vanuit de spiritualiteit. Het spirituele betekent het overstijgen van de materie.

Zo wees emeritus hoogleraar neuropsychiatrie Peter Fenwick er al op dat spiritualiteit binnen de geneeskunde hoe langer hoe meer erkend wordt als legitiem lesonderwerp en als brandpunt van onderzoek. Maar als Pameijer vaststelt dat wetenschap en spiritualiteit schoorvoetend samen een nieuwe vorm van spiritualiteit scheppen zal dit m.i. nog wel even op zich zal laten wachten, ook al is sprake van bemoedigende ontwikkeling.

Maar dat de mensheid met vallen en opstaan op weg is van het bewustzijn van hoofd naar het bewustzijn van het hart, valt niet te ontkennen. Omdat de ervaring binnen de VKK een grote rol speelt, toont hij zich in dit opzicht als een VKK-priester 'pur sang' en wie hem meemaakte weet dat hij ook vaak sprak over zijn persoonlijke ervaring en die van anderen.

Terecht wijst hij erop dat veel mensen steeds meer beseffen dat het niet enkel de ratio is die van belang is en dat ook velen doordrongen zijn van onze onderlinge afhankelijkheid van elkaar.

In zijn boek wil Pameijer het proces van bewustwording begeleiden door erop te wijzen dat 'de weg naar het hart' een oud universeel streven is. Het hart, omdat in de nabijheid van dit orgaan een spiritueel liefdescentrum ligt als vangnet voor onze ervaringen.

Volgens deskundigen zou het hart een eigen stofwisseling, een eigen zenuwstelsel en een eigen bewustzijn hebben en bevindt een vijfduizend maal grotere potentie dan het brein.

Hoezo dus dat wij ons brein zouden zijn! Het hart, zo vervolgt Pameijer, is de zender en ontvanger van een zogenaamde L-energie, die alle harten ter wereld met elkaar verbindt.

Soms duizelt het je bij alle informatie die dit fascinerende boek van Pameijer biedt, maar wat hij beschrijft en duidt is wel heel boeiend.

Dat we in een tijd leven als een spiritueel springtij, blijkt volgens hem ook duidelijk uit de verrassende uitspraken van kwantum-geleerden die verder gaan dan de zinvolle coincidenties van Gustav Jung. Zij wijzen er immers op dat kwantumfysica de natuurkunde is van de mogelijkheden. In de subatomaire wereld staat in tegenstelling tot ons zintuiglijke wereldbeeld niets vast, daar is de logica van onze natuurkunde zoek.

Wij verkeren, zo zegt Pameijer, in eenzelfde positie als de mens in de oudheid voor wie de aarde plat was. "Wij denken even kortzichtig als zij. De energie van het universum vervalt tot de structuur van deeltjes. Maar, zeggen wetenschappers, pas als je ernaar kijkt, valt een deeltje op een plaats."

De waarnemer bepaalt. Er moet altijd een waarnemer geweest zijn, ook in het allereerste begin. Die waarnemer kan alleen de Algeest geweest zijn. Zonder zijn bewuste aandacht was het universum niet geschapen. Leerlingen zullen in de komende decennia steeds meer vertrouwd worden gemaakt met dit begrip, wat volgens Pameijer een indicatie geeft van toekomstige bewustzijns groei.

Al met al is *Spiritueel Springtij* een van de belangrijkste boeken van Pameijer; hij wil hiermee aantonen dat het grote ontwaken is aangebroken en de mens op weg is naar nieuw

bewustzijn. Dat is niets nieuws, zult u zeggen. Klopt, maar het is boeiend te lezen hoe Pameijer in dit haast driehonderd bladzijden tellende boek tal van verbanden legt en alles in een fascinerend en hoopvol perspectief plaats.

Johan Pameijer: Spiritueel springtij, Buro voor tarot, 2012 ||

